

GLASILO FUTURE

ISSN 2623-6575

UDK 631

UDK 630

UDK 502.1

UDK 008

PUBLIKACIJA FUTURE - STRUČNO-ZNANSTVENA UDRUGA ZA PROMICANJE ODRŽIVOG RAZVOJA, KULTURE I MEĐUNARODNE SURADNJE, ŠIBENIK

VOLUMEN 1 BROJ 3

KOLOVOZ 2018.

Glasilo Future

Stručno-znanstveni časopis

Nakladnik:

FUTURA



Sjedište udruge: Šibenik

Adresa uredništva:

Bana Josipa Jelačića 13 a, 22000 Šibenik, Hrvatska / Croatia

☎ / 📠: +385 (0) 022 218 133

✉: urednistvo@gazette-future.eu / editors@gazette-future.eu

🌐: www.gazette-future.eu

Uređivački odbor / Editorial Board:Doc. dr. sc. Boris Dorbić, v. pred. - glavni i odgovorni urednik / *Editor-in-Chief*Emilija Friganović, dipl. ing. preh. teh., v. pred. - zamjenica g. i o. urednika / *Deputy Editor-in-Chief*Ančica Sečan Matijaščić, univ. bacc. act. soc. - tehnička urednica / *Technical Editor*Antonia Dorbić, mag. art. - zamjenica tehničke urednice / *Deputy Technical Editor*

Prof. dr. sc. Željko Španjol

Mr. sc. Milivoj Blažević

Vesna Štibrić, dipl. ing. preh. teh.

Međunarodno uredništvo / International Editorial Board:

Prof. dr. sc. Kiril Bahcevdanziev - Portugal (Instituto Politécnico de Coimbra)

Prof. dr. sc. Martin Bobinac - Srbija (Šumarski fakultet Beograd)

Doc. dr. sc. Zvezda Bogevska - Makedonija (Fakultet za zemjodjelski nauki i hrana Skopje)

Dario Bognolo, mag. ing. - Hrvatska (Veleučilište u Rijeci)

Prof. dr. sc. Agata Cieszewska - Poljska (Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie)

Prof. dr. Bogdan Cvjetković, prof. emeritus - Hrvatska (Agronomski fakultet Zagreb)

Prof. dr. sc. Duška Čurić - Hrvatska (Prehrambeno-biotehnoški fakultet Zagreb)

Doc. dr. sc. Margarita Davitkovska - Makedonija (Fakultet za zemjodjelski nauki i hrana Skopje)

Doc. dr. sc. Dubravka Dujmović - Hrvatska (Agronomski fakultet Zagreb)

Prof. dr. sc. Semina Hadžiabulić - Bosna i Hercegovina (Agromediteranski fakultet Mostar)

Prof. dr. sc. Péter Honfi - Mađarska (Faculty of Horticultural Science Budapest)

Prof. dr. sc. Valeria Ivanova - Bugarska (Fakultet za lozaro - gradinarstvo Plovdiv)

Doc. dr. sc. Orhan Jašić - Bosna i Hercegovina (Filozofski fakultet Tuzla)

Prof. dr. sc. Biljana Lazović - Crna Gora (Biotehnički fakultet Podgorica)

Hrv. akademik prof. dr. sc. Stanislav Nakić - Bosna i Hercegovina (Sveučilište Hercegovina Mostar)

Sandra Popović, mag. ing. - Srbija (Poljoprivredni fakultet Beograd)

Doc. dr. sc. Bojan Simovski - Makedonija (Šumarski fakultet Skopje)

Prof. dr. sc. Davor Skejić - Hrvatska (Građevinski fakultet Zagreb)

Doc. dr. sc. Milan Stanković - Srbija (Univerzitet u Kragujevcu)

Akademik prof. dr. sc. Refik Šećibović - Bosna i Hercegovina (Visoka škola za turizam i menadžment Konjic)

Prof. dr. sc. Andrej Šušek - Slovenija (Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede Maribor)

Prof. dr. sc. Elma Temim - Bosna i Hercegovina (Agromediteranski fakultet Mostar)

Doc. dr. sc. Ivana Vitasović Kosić - Hrvatska (Agronomski fakultet Zagreb)

Doc. dr. sc. Ana Vujošević - Srbija (Poljoprivredni fakultet Beograd)

Prof. dr. sc. Vesna Židovec - Hrvatska (Agronomski fakultet Zagreb)

Lektura i grafička priprema: Ančica Sečan Matijaščić, univ. bacc. act. soc.

Objavljeno: 18. kolovoza 2018. godine.

Časopis izlazi u elektroničkom izdanju dva puta godišnje, krajem lipnja i prosinca, a predviđena su i dva interdisciplinarna specijalna izdanja tijekom godine iz STEM i ostalih znanstvenih/umjetničkih područja.

Časopis je besplatan.

Rukopisi i recenzije se ne vraćaju i ne honoriraju.

Umnožavanje (reproduciranje), stavljanje u promet (distribuiranje), priopćavanje javnosti, stavljanje na raspolaganje javnosti odnosno prerada u bilo kojem obliku nije dopuštena bez pismenog dopuštenja Nakladnika. Sadržaj objavljen u Glasilu Future može se slobodno koristiti u osobne i obrazovne svrhe uz obvezno navođenje izvora.

Glasilo Future

Stručno-znanstveni časopis

FUTURA - stručno-znanstvena udruga za promicanje održivog razvoja, kulture i međunarodne suradnje, Bana Josipa Jelačića 13 a,
22000 Šibenik, Hrvatska

(2018) 1 (3) 01-75

SADRŽAJ:

	Str.
<i>Izvorni znanstveni rad (original scientific paper)</i>	
<i>E. Delić, Jasnica Medak, Azra Bakrač, Subha Džafić, B. Dorbić, Berina Muhović</i>	
Dendroflora Gradskog parka u Bihaću Woody Plants in the Bihać City Park	01-14
<i>Pregledni rad (scientific review)</i>	
<i>Martina Rubeša</i>	
Digitalne nejednakosti i potencijal za socijalno uključivanje Digital Inequalities and Potential for Social Inclusion	15-26
<i>Ančica Sečan Matijaščić</i>	
Pravo na privatnost i objavljivanje osobnih podataka, informacija (o) i fotografija maloljetne djece The Right to Privacy and Publishing of Personal Data, Information (about) and Photographs of Minor Children	27-59
<i>Nekategorizirani rad (uncategorised paper)</i>	
<i>Nina Gojić</i>	
Prikaz predstave Play review	60-63
<i>B. Dorbić</i>	
Prikaz knjige Book review	64-66
<i>D. Crnogaća, M. Chiabov, Ana Selak</i>	
Prikaz radova natječaja Competition proposals review	67-73
<i>Upute autorima (instructions to authors)</i>	74-75

**Pravo na privatnost i objavljivanje
osobnih podataka, informacija (o) i fotografija maloljetne djece**

**The Right to Privacy and Publishing
of Personal Data, Information (about) and Photographs of Minor Children**

Ančica Sečan Matijaščić^{1*}

pregledni rad (scientific review)

Sažetak

Republika Hrvatska zakonodavno je uredila područje privatnosti nizom pravnih akata od kojih je, u ovom radu, dan prikaz odredbi (koje se odnose na područje privatnosti) Ustava Republike Hrvatske, Zakona o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka², Obiteljskog zakona, Zakona o socijalnoj skrbi, Prekršajnog zakona, Zakona o sudovima za mladež, Kaznenog zakona, Zakona o medijima, Zakona o elektroničkim medijima, Zakona o Hrvatskoj radioteleviziji i Zakona o obveznim odnosima te je dan kratak prikaz odredbi (i) nekoliko međunarodnih pravnih akata, vezanih uz spomenutu tematiku, Konvencije o pravima djeteta, Opće deklaracije Ujedinjenih naroda o ljudskim pravima, Povelje Europske unije o temeljnim pravima, Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Konvencije 108 Vijeća Europe i Opće uredbe o zaštiti podataka. Ujedno je promišljeno o navedenim odredbama (a) u smislu odnosno u svezi kršenja prava na privatnost maloljetne djece od strane njihovih roditelja [*sharenting* (eng.)] (kao) i dan prikaz (nekih od) opasnosti (od) objavljivanja osobnih podataka, informacija (o) i fotografija maloljetne djece od strane njihovih roditelja te mogućih posljedica objavljivanja (a) u vidu prikaza statistike, sprovedenih istraživanja na temu *sharentinga* (eng.), stvarnih događaja nastalih kao posljedica *sharentinga* (eng.) te savjeta, preporuka i upozorenja onih koji/e se bave spomenutim tematikama.

Ključne riječi: privatnost, *sharenting* (eng.), objavljivanje, opasnost(i), maloljetnici.

Abstract

The Republic of Croatia has legislated the area of privacy in a series of legal acts of which, in this paper, provisions overview (related to privacy area) of The Constitution of the Republic of Croatia,

¹ Udruga Futura Šibenik, Bana Josipa Jelačića 13 a, 22000 Šibenik, Hrvatska.

* Ančica Sečan Matijaščić, univ. bacc. act. soc., e-mail: ancica@gazette-future.eu.

² Prema članku 56. Zakona o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka: "Stupanjem na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Zakon o zaštiti osobnih podataka ("Narodne novine", br. 103/2003., 118/2006., 41/2008., 130/2011. i 106/2012. - pročišćeni tekst), Uredba o načinu vođenja i obrascu evidencije o zbirka osobnih podataka ("Narodne novine", br. 105/2004.) i Uredba o načinu pohranjivanja i posebnim mjerama tehničke zaštite posebnih kategorija osobnih podataka ("Narodne novine", br. 139/2004.)" (NN 42/2018).

The Law on Implementation of the General Data Protection Regulation³, The Family Act, Social Welfare Act, The Misdemeanour Law, The Juvenile Courts Act, The Criminal Code, The Media Act, The Electronic Media Act, The Croatian Radio Television Law and The Civil Obligations Act is given (same as) and a brief provisions overview of (&) several international legal acts related to the mentioned topic, The Convention on the Rights of the Child, The Universal Declaration of the United Nations on Human Rights, The Charter of Fundamental Rights of the European Union, European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, Convention 108 of the Council of Europe and The General Data Protection Regulation, is given. Withal, contemplation about the above provisions in terms of or concerning the violation of the rights of the child's privacy by their parents [sharenting] (same as) and the overview of (some of) the danger(s) of the publishing of personal data, information (about) and photographs of the minor children by their parents and the possible consequences of the publishing is given in the form of overview of statistics, sharenting researches, real events resulting from sharenting and the advices, recommendations and warnings by those who are dealing with the themes mentioned.

Key words: privacy, sharenting, publishing, danger(s), minors.

Uvod

Privatnost je tijekom godina različito definirana od strane niza autora. Dvije najpoznatije koncepcije definiranja privatnosti jesu da je privatnost "pravo osobe da ju drugi/e ostave na miru odnosno pravo osobe da ju drugi/e ne diraju" (Warren i Brandeis, 1890, prema Marwick et al., 2010) te da je privatnost "pravo osobe na kontroliranje osobnih podataka⁴ o sebi" (Westin, 1967, prema Marwick et al., 2010) odnosno "Privatnost je polaganje prava pojedinaca, skupina odnosno institucija na to da sami/e za sebe odrede kada, kako i u kojoj mjeri će informacije o njima biti dane na dostupnost drugima. Gledano u smislu sudjelovanja pojedinca u društvenoj sferi, privatnost je dobrovoljno i privremeno povlačenje osobe iz društvene sfere, fizičkim odnosno psihološkim sredstvima, bilo u stanju potpune samoće odnosno u intimnosti manje grupe odnosno, u većoj grupi, u stanju anonimnosti ili uzdržljivosti" (Westin, 1967, prema Marwick et al., 2010, str. 6). Ako se na privatnost gleda iz perspektive kontroliranja: "Neovlašteno otkrivanje osobnih podataka pojedinaca podvrgava iste nenamjernom (temeljitom) promatranju/proučavanju od strane drugih" (Martin, 1998, prema Marwick et al., 2010, str. 6). Od ostalih koncepcija privatnosti, valja još spomenuti onu koja privatnost dijeli na šest glavnih "područja": "pravo osobe da ju drugi/e ostave na miru odnosno pravo osobe da ju drugi/e ne diraju",

³ According to article 56 of the Law on Implementation of the General Data Protection Regulation: "As of the date of entry into force of this Act, The Act on Personal Data Protection ("Official Gazette", no. 103/2003, 118/2006, 41/2008, 130/2011, 106/2012 - consolidated version), The Regulation on the method of maintaining records on personal data filing system and the form of such records ("Official Gazette", no. 105/2004) and The Regulation on the manner of storing and special measures of technical protection of the special categories of personal data ("Official Gazette", no. 139/2004) shall cease to be valid" (OG 42/2018).

⁴ Privatnost podataka [*Information privacy* (eng.)] (Westin, 1967, prema Hong i Thong, 2013).

'pravo osobe na ograničen pristup samoj sebi odnosno zaštitu od neželjenog pristupa drugih', 'pravo osobe na tajnost odnosno prikrivanje određenih stvari od drugih', 'pravo osobe na kontroliranje osobnih podataka odnosno povećanje kontrole nad informacijama o sebi', 'pravo osobe na osobnost odnosno zaštitu osobnosti, individualnosti i dostojanstva' te 'pravo osobe na intimnost odnosno kontrolu nad ili ograničen pristup intimnim vezama ili aspektima života'" (Solove, 2002, prema Marwick et al., 2010, str. 6-7).

U potonjih nekoliko godina, došlo je do pojave novog, brzorastućeg, svjetskog trenda, *sharentinga* (eng.)⁵ odnosno objavljivanja i dijeljenja na Internetu, od strane roditelja, detalja o životu (svoje) djece, pri čemu se počesto samu djecu ne traži odobrenje za objavu detalja, bez obzira radi li se o objavi pozitivnih ili negativnih detalja, poradi čega se može govoriti (i) o sukobu prava djece i prava roditelja. Činjenica jest da nešto jednom objavljeno na Internetu može (p)ostati objavljeno na duže vremensko razdoblje utječući pri tome na osobu ne samo za djetinjstva već (i) za cijelog života (Steinberg, 2017). Roditelji dijele radost(i) i izazov(e) roditeljstva javnim dokumentiranjem života djece što će reći da, prije negoli su (i) prohodala, djeca (već) imaju objavljeno mnoštvo osobnih podataka, informacija o sebi i vlastitih fotografija, dakle, stvoren "digitalan otisak", ali bez njihove privole i ne kakav su ona htjela već kakvim su ga stvorili njihovi roditelji, a što može dovesti do "digitalnih otmica", ismijavanja djece od strane osoba koje su imale pristup objavljenom sadržaju i sl. (Brosch, 2016). *Sharenting* (eng.) predstavlja opasnost od pojave problema vezanih uz stvaranje vlastitog identiteta (u) djece (Smith, 2013, prema Marasli et al., 2016), predstavlja rizik od smanjenja samopoštovanja u djece u slučaju negativnih komentara (Jones, 2003, prema Marasli et al., 2016) te predstavlja rizik (i) za moguće (buduće) uznemiravanje i zlostavljanje djece odnosno invaziju na njihovu privatnost (Dockterman, 2013, prema Marasli et al., 2016). Ljudi počesto krivo misle da sadržaj objavljen na Internetu ostaje objavljen kratkotrajno i da će brzo "nestati" no radi se upravo o suprotnom: u pravilu, jednom objavljen sadržaj na Internetu zauvijek ostaje objavljen na Internetu [*Once Online Always Online* (eng.)]^{6,7} posebice ukoliko bude (po)dijeljen (dalje) (Swinfen Green, 2016).

⁵ Termin *oversharenting* (eng.), (a) koji je kombinacija termina *oversharing* (eng.) i *parenting* (eng.), prvi put je uporabljen, u svibnju 2012., od strane Stevena Leckarta, novinara Wall Street Journala (Marasli et al., 2016).

⁶ Archive.org "Vremenski stroj" je "usluga" "Internet Arhiva", odnosno "Digitalne knjižnice", koja pohranjuje i arhivira, (i), Web stranice "kroz vrijeme" te funkcionira kao "digitalna vremenska kapsula" (svaku pohranjenu i arhiviranu Web stranicu moguće je "pregledati od prvog do zadnjeg arhiviranja") (Internet Archive, 2018). Npr.: <https://web.archive.org/web/19990125094550/http://www.cvp-info.hr:80> (1999. - 2018.).

⁷ "'User's Network' - 'Korisnička mreža' - ('Usenet') - jest oblik komuniciranja preko velikog broj novinskih (News) grupa iz čitavog svijeta pohranjenih na novinskim poslužiteljima. Novinski poslužitelji međusobno su povezani i razmjenjuju članke. 'Mrežne novine' su mrežni informacijski servis koji po principu zidnih novina korisnicima omogućuje razmjenjivanje poruka. 'Novinske grupe' su elektronički forumi putem kojih korisnici šalju svoje poruke svim korisnicima (čitateljima) novinskih grupa [netko od korisnika pošalje poruku (članak) na koji drugi odgovaraju i razvija se rasprava]" (Sečan, 2000). Grupa 'hr.fido.internet' zatvorena je 22. 03. 2011. (<https://groups.google.com/forum/#!topic/hr.fido.internet/MqsY5NdJPsw>) no Google je arhivirao neke od poruka, npr. (2000.): <https://groups.google.com/forum/#!topic/hr.fido.internet/CUwEGLi5v5w>.

Zakonodavni okvir

Prema članku 16. Konvencije o pravima djeteta: "(1) Niti jedno dijete ne smije biti izloženo proizvoljnom ili nezakonitom miješanju u njegovu privatnost, obitelj, dom ili prepisku, niti nezakonitim napadima na njegovu čast i ugled. (2) Dijete ima pravo na zakonsku zaštitu protiv takvog miješanja ili napada" (Ured Visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za ljudska prava (OHCHR), 2018, str. 1).

Prema članku 12. Opće deklaracije o ljudskim pravima: "(1) Nitko ne smije biti podvrgnut samovoljnom miješanju u njegov privatni život, obitelj, dom ili dopisivanje, niti napadima na njegovu čast i ugled. Svatko ima pravo na zakonsku zaštitu protiv takvog miješanja ili napada" (NN, MU 12/2009).

Prema članku 7. Povelje Europske unije o temeljnim pravima: "(1) Svatko ima pravo na poštovanje svojeg privatnog i obiteljskog života, doma i komuniciranja" (SL 2016/C 202/02).

Prema članku 8. Povelje Europske unije o temeljnim pravima: "(1) Svatko ima pravo na zaštitu osobnih podataka koji se na njega ili nju odnose. (2) Takvi podatci moraju se obrađivati pošteno, u utvrđene svrhe i na temelju suglasnosti osobe o kojoj je riječ, ili na nekoj drugoj legitimnoj osnovi utvrđenoj zakonom. Svatko ima pravo na pristup prikupljenim podacima koji se na njega ili nju odnose i pravo na njihovo ispravljanje. (3) Poštovanje tih pravila podliježe nadzoru neovisnog tijela" (SL 2016/C 202/02).

Prema članku 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda: "(1) Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja. (2) Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih" (Zakon o potvrđivanju Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i Protokola br. 1., 4., 6., 7. i 11. uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, NN, MU 18/1997).^{8,9,10,11,12,13,14,15}

⁸ Pročišćeni tekstovi Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda te Protokola br. 1, Protokola br. 4, Protokola br. 6 i Protokola br. 7. uz tu Konvenciju (NN, MU 6/1999): https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/1999_05_6_142.html.

⁹ Zakon o potvrđivanju Protokola br. 13 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, o ukidanju smrtno kazne u svim okolnostima (NN, MU 14/2002): https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2002_11_14_161.html.

¹⁰ Zakon o potvrđivanju Protokola br. 12 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (NN, MU 14/2002): https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2002_11_14_160.html.

¹¹ Objava da je Protokol br. 13 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, o ukidanju smrtno kazne u svim okolnostima, stupio na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 1. srpnja 2003. (NN, MU 13/2003): https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2003_08_13_119.html.

Prema članku 1. Konvencije 108 Vijeća Europe: "(Predmet i svrha) (1) Svrha je ove Konvencije svakoj fizičkoj osobi, bez obzira na njezino državljanstvo i boravište, na području svake stranke, osigurati poštovanje njezinih prava i temeljnih sloboda, a osobito njezino pravo na privatnost glede automatizirane obrade osobnih podataka koji se na nju odnose ('zaštita podataka') (Zakon o potvrđivanju Konvencije za zaštitu osoba glede automatizirane obrade osobnih podataka i Dodatnog protokola uz konvenciju za zaštitu osoba glede automatizirane obrade osobnih podataka u vezi nadzornih tijela i međunarodne razmjene podataka, NN, MU 4/2005).^{16,17}

Prema članku 2. Konvencije 108 Vijeća Europe: "(Definicije) (1) Za potrebe ove Konvencije: a. 'osobni podatak' znači svaku obavijest koja se odnosi na određenog ili odredivog pojedinca ('subjekt podatka')... (Zakon o potvrđivanju Konvencije za zaštitu osoba glede automatizirane obrade osobnih podataka i Dodatnog protokola uz konvenciju za zaštitu osoba glede automatizirane obrade osobnih podataka u vezi nadzornih tijela i međunarodne razmjene podataka, NN, MU 4/2005).

"Svake godine, 28. siječnja, države članice Vijeća Europe te institucije, agencije i tijela EU, obilježavaju Dan zaštite podataka (a) koji obilježava godišnjicu Konvencije o zaštiti podataka Vijeća Europe, poznatu pod nazivom 'Konvencija 108'" (Europski supervizor zaštite podataka, 2018, str. 1).

Prema članku 37. Ustava Republike Hrvatske: "(1) Svakom se jamči sigurnost i tajnost osobnih podataka. Bez privole ispitanika, osobni se podatci mogu prikupljati, obrađivati i koristiti samo uz uvjete određene zakonom. (2) Zakonom se uređuje zaštita podataka te nadzor nad djelovanjem informatičkih sustava u državi. (3) Zabranjena je uporaba osobnih podataka suprotna utvrđenoj svrsi njihovoga prikupljanja" (NN 56/1990, 135/1997, 8/1998, 113/2000, 124/2000, 28/2001, 41/2001, 55/2001, 76/2010, 85/2010).

¹² Objava da je Protokol br. 12 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda stupio na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 1. travnja 2005. (NN, MU 9/2005):

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2005_10_9_98.html.

¹³ Zakon o potvrđivanju protokola br. 14 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, o izmjeni nadzornog sustava konvencije (NN, MU 1/2006):

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2006_01_1_2.html.

¹⁴ Objava da će Protokol br. 14 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, o izmjeni nadzornog sustava Konvencije, stupiti na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 1. lipnja 2010. (NN, MU 2/2010): https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2010_03_2_38.html.

¹⁵ Zakon o potvrđivanju protokola br. 15 kojim se mijenja i dopunjuje konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (NN, MU 13/2017):

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2017_11_13_69.html.

¹⁶ Objava da će Konvencija za zaštitu osoba glede automatizirane obrade osobnih podataka i Dodatni protokol uz Konvenciju za zaštitu osoba glede automatizirane obrade osobnih podataka u vezi nadzornih tijela i međunarodne razmjene podataka stupiti na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku 01. listopada 2005. (NN, MU 6/2005): https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2005_07_6_71.html.

¹⁷ Zakon o potvrđivanju Izmjena i dopuna Konvencije za zaštitu osoba glede automatizirane obrade osobnih podataka (ETS br. 108) koje Europskim zajednicama omogućavaju pristupanje (NN, MU 12/2005): https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2005_12_12_129.html.

Prema uvodnoj izjavi 38. preambule¹⁸ Opće uredbe o zaštiti podataka¹⁹: "Djeca zaslužuju posebnu zaštitu u pogledu svojih osobnih podataka budući mogu biti manje svjesna rizika, posljedica i predmetnih zaštitnih mjera te svojih prava u vezi s obradom osobnih podataka. Takvo pravo na posebnu zaštitu trebalo bi se posebno odnositi na upotrebu osobnih podataka djece u svrhu marketinga ili stvaranja osobnih ili korisničkih profila te prikupljanje osobnih podataka o djeci prilikom upotrebe usluga koje se izravno nude djetetu. Privola nositelja roditeljske odgovornosti ne bi trebala biti nužna u kontekstu preventivnih usluga ili usluga savjetovanja koje su ponuđene izravno djetetu" (SL 2016/L 119/1).

Prema članku 4. stavku 1. Opće uredbe o zaštiti podataka: "... 'osobni podatci' znači svi podatci koji se odnose na pojedinca čiji je identitet utvrđen ili se može utvrditi ('ispitanik'); pojedinac čiji se identitet može utvrditi jest osoba koja se može identificirati izravno ili neizravno, osobito uz pomoć identifikatora kao što su ime, identifikacijski broj, podatci o lokaciji, mrežni identifikator ili uz pomoć jednog ili više čimbenika svojstvenih za fizički, fiziološki, genetski, mentalni, ekonomski, kulturni ili socijalni identitet tog pojedinca..." (SL 2016/L 119/1).

Prema članku 4. stavku 11. Opće uredbe o zaštiti podataka: "... 'privola' ispitanika znači svako dobrovoljno, posebno, informirano i nedvosmisleno izražavanje želja ispitanika kojim on izjavom ili jasnom potvrdnom radnjom daje pristanak za obradu osobnih podataka koji se na njega odnose..." (SL 2016/L 119/1).

Prema članku 4. stavku 12. Opće uredbe o zaštiti podataka: "... 'povreda osobnih podataka' znači kršenje sigurnosti koje dovodi do slučajnog ili nezakonitog uništenja, gubitka, izmjene, neovlaštenog otkrivanja ili pristupa osobnim podacima koji su preneseni, pohranjeni ili na drugi način obrađivani..." (SL 2016/L 119/1).

Prema članku 4. stavku 15. Opće uredbe o zaštiti podataka: "... 'podatci koji se odnose na zdravlje' znači osobni podatci povezani s fizičkim ili mentalnim zdravljem pojedinca, uključujući pružanje zdravstvenih usluga, kojima se daju informacije o njegovu zdravstvenom statusu..." (SL 2016/L 119/1).

Prema članku 19. Zakona o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka: "(1) Kod primjene članka 6. stavka 1. točke (a) Opće uredbe o zaštiti podataka, u vezi s nuđenjem usluga informacijskog društva izravno djetetu, obrada osobnih podataka djeteta zakonita je ako dijete ima najmanje 16 godina. (2) Odredba stavka 1. ovoga članka primjenjuje se na dijete čije je prebivalište u Republici Hrvatskoj.

¹⁸ "Preambula (pozivanja i uvodne izjave): obuhvaća tekst između naslova akta i njegova normativnog dijela. U uvodnim izjavama navode se razlozi za ono što se nalazi u normativnom dijelu (tj. člancima) nekog akta. Uvodne izjave uvode se formulacijom: 'budući da:'. Označene su brojevima i svaka rečenica u svakoj uvodnoj izjavi počinje velikim slovom te završava točkom, osim zadnje rečenice završne uvodne izjave koja završava zarezom" (Ured za publikacije Europske unije, 2017, str 1.).

¹⁹ Opća uredba o zaštiti podataka (OUZP) [*General Data Protection Regulation (GDPR)* (eng.)] (op. a.).

(3) Postupanje suprotno odredbama ovoga članka smatra se kršenjem članka 8. Opće uredbe o zaštiti podataka i podliježe sankcioniranju sukladno članku 83. Opće Uredbe o zaštiti podataka" (NN 42/2018).

Prema članku 34. Zakona o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka: "(1) Svatko tko smatra da mu je povrijeđeno neko pravo zajamčeno ovim Zakonom i Općom uredbom o zaštiti podataka, može Agenciji podnijeti zahtjev za utvrđivanje povrede prava. (2) O povredi prava Agencija odlučuje rješenjem. (3) Rješenje Agencije je upravni akt. (4) Protiv rješenja Agencije žalba nije dopuštena, ali se tužbom može pokrenuti upravni spor pred nadležnim upravnim sudom" (NN 42/2018).

Prema članku 91. Obiteljskog zakona: "(1) Roditeljsku skrb čine odgovornosti, dužnosti i prava roditelja, u svrhu zaštite i promicanja djetetovih osobnih i imovinskih prava te dobrobiti. Roditeljsku skrb roditelji su dužni ostvarivati u skladu s djetetovim razvojnim potrebama i mogućnostima. (2) Roditelj se ne može odreći prava na roditeljsku skrb. (3) Roditelji su dužni o pojedinačnim sadržajima roditeljske skrbi razgovarati i sporazumijevati se s djetetom u skladu s njegovom dobi i zrelošću" (NN 103/2015).

Prema članku 92. stavku 1. Obiteljskog zakona: "(1) U sadržaj roditeljske skrbi ulazi pravo i dužnost zaštite osobnih prava djeteta na: 1. zdravlje, razvoj, njegu i zaštitu, 2. odgoj i obrazovanje, 3. ostvarivanje osobnih odnosa i 4. određivanje mjesta stanovanja..." (NN 103/2015).

Prema članku 93. stavcima 2. i 3. Obiteljskog zakona: "... (2) Roditelji su dužni i odgovorni čuvati i njegovati dijete te se skrbiti o njegovim potrebama. (3) Roditelji su dužni štiti dijete od ponižavajućih postupaka i tjelesnoga kažnjavanja drugih osoba..." (NN 103/2015).

Prema članku 127. stavcima 1. i 2. Obiteljskog zakona: "(1) Roditelji su dužni i odgovorni štiti prava i dobrobit djeteta. (2) U slučajevima određenim ovim Zakonom i drugi članovi bliže obitelji imaju dužnosti i odgovornosti iz stavka 1. ovoga članka..." (NN 103/2015).

Prema članku 18.²⁰ Zakona o socijalnoj skrbi: "(1) Korisniku prava u sustavu socijalne skrbi mora se osigurati tajnost i zaštita osobnih podataka..." (NN 157/2013, 152/2014, 99/2015, 52/2016, 16/2017, 130/2017).

Prema članku 19.²¹ Zakona o socijalnoj skrbi: "(1) Korisnik prava u sustavu socijalne skrbi ima pravo na poštivanje privatnosti prilikom pružanja usluga socijalne skrbi. (2) Osoba koja pruža uslugu u djelatnosti socijalne skrbi ne smije narušavati privatnost korisnika preko mjere nužne za pružanje usluge ili osiguravanje prava korisniku" (NN 157/2013, 152/2014, 99/2015, 52/2016, 16/2017, 130/2017).

²⁰ Načelo tajnosti i zaštite osobnih podataka.

²¹ Načelo poštivanja privatnosti.

Prema članku 223. stavku 10. Prekršajnog zakona: "... (10) Bez odobrenja suda ne smije se objaviti tijekom prekršajnog postupka prema maloljetniku niti odluka donesena u tom postupku. Objaviti se može samo onaj dio postupka, odnosno samo onaj dio odluke za koji postoji odobrenje, ali se tada ne smije navesti ime maloljetnika i ostali podatci na temelju kojih bi se moglo zaključiti o kojem je maloljetniku riječ..." (NN 107/2007, 39/2013, 157/2013, 110/2015, 70/2017).

Prema članku 60. Zakona o sudovima za mladež: "(1) Izvidi kaznenih djela i postupak prema maloljetniku su tajni. (2) Bez odobrenja nadležnog tijela ne može se objaviti sadržaj i tijek postupka prema maloljetniku niti odluka donesena u tom postupku. (3) Objaviti se može samo onaj dio postupka, odnosno samo onaj dio odluke za koji postoji odobrenje suda za mladež ili državnog odvjetnika za mladež, ali se tada ne smije navesti ime maloljetnika i ostali podatci na temelju kojih bi se moglo zaključiti o kojem je maloljetniku riječ" (NN 84/2011, 143/2012, 148/2013, 56/2015).

Prema članku 146.²² Kaznenog zakona: "(1) Tko protivno uvjetima određenima u zakonu prikuplja, obrađuje ili koristi osobne podatke fizičkih osoba, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine. (2) Tko protivno uvjetima određenima u zakonu iznosi osobne podatke iz Republike Hrvatske u svrhu daljnje obrade ili ih objavi ili na drugi način učini dostupnim drugome ili tko radnjom iz stavka 1. ovoga članka sebi ili drugome pribavi znatnu imovinsku korist ili prouzroči znatnu štetu, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine. (3) Kaznom iz stavka 2. ovoga članka kaznit će se tko djelo iz stavka 1. ovoga članka počini prema djetetu ili tko protivno uvjetima određenima u zakonu prikuplja, obrađuje ili koristi osobne podatke fizičkih osoba koji se odnose na rasno ili etničko podrijetlo, politička stajališta, vjerska ili druga uvjerenja, sindikalno članstvo, zdravlje ili spolni život te osobne podatke fizičkih osoba o kaznenom ili prekršajnom postupku. (4) Ako kazneno djelo iz stavka 1. do 3. ovoga članka počini službena osoba u obavljanju službe ili odgovorna osoba u obavljanju javne ovlasti, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina" (NN 125/2011, 144/2012, 56/2015, 61/2015, 101/2017).

Prema članku 178.²³ Kaznenog zakona: "(1) Tko iznese ili pronese nešto iz osobnog ili obiteljskog života djeteta, protivno propisima objavi djetetovu fotografiju ili otkrije identitet djeteta, što je kod djeteta izazvalo uznemirenost, porugu vršnjaka ili drugih osoba ili je na drugi način ugrozilo dobrobit djeteta, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine. (2) Tko djelo iz stavka 1. ovoga članka počini putem tiska, radija, televizije, računalnog sustava ili mreže, na javnom skupu ili na drugi način zbog čega je ono postalo pristupačno većem broju osoba, kaznit će se kaznom zatvora do dvije godine. (3) Tko djelo iz stavka 1. i 2. ovoga članka počini kao službena osoba ili u obavljanju profesionalne djelatnosti, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine" (NN 125/2011, 144/2012, 56/2015, 61/2015, 101/2017).

²² Nedoželjena uporaba osobnih podataka.

²³ Povreda privatnosti djeteta.

Prema članku 7. Zakona o medijima: "(1) Svaka osoba ima pravo na zaštitu privatnosti, dostojanstva, ugleda i časti. (2) Osoba koja obavlja javnu službu ili dužnost ima pravo na zaštitu privatnosti, osim u slučajevima koji su u vezi s javnom službom ili dužnosti koju osoba obavlja. (3) Osoba koja svojim izjavama, ponašanjem i drugim djelima u vezi s njezinim osobnim ili obiteljskim životom sama privlači pozornost javnosti ne može zahtijevati istu razinu zaštite privatnosti kao drugi građani" (NN 59/2004, 84/2011, 81/2013).

Prema članku 16. Zakona o medijima: "(1) Mediji su dužni poštovati privatnost, dostojanstvo, ugled i čast građana, a osobito djece, mladeži i obitelji bez obzira na spol i spolno opredjeljenje. Zabranjuje se objavljivanje informacija kojima se otkriva identitet djeteta, ukoliko se time ugrožava dobrobit djeteta. (2) Mediji su dužni poštovati pravo na zaštitu identiteta svjedoka i oštećenika kaznenih djela, i bez njihova znanja i pristanka ne smiju otkriti njihov identitet" (NN 59/2004, 84/2011, 81/2013).

Prema članku 12. stavku 3. Zakona o elektroničkim medijima: "... (3) Nije dopušteno objavljivanje informacije kojom se otkriva identitet djeteta do 18 godine života uključenog u slučajeve bilo kojeg oblika nasilja, bez obzira je li svjedok, žrtva ili počinitelj ili je dijete pokušalo ili izvršilo samoubojstvo, a niti iznositi pojedinosti iz djetetovih obiteljskih odnosa i privatnog života" (NN 153/2009, 84/2011, 94/2013, 136/2013).

Prema članku 6. stavku 1. Zakona o Hrvatskoj radioteleviziji: "(1) U ostvarivanju programa, HRT je dužan: - promicati nacionalne interese, pridonositi poštivanju i promicanju temeljnih ljudskih prava i sloboda, domoljublju, toleranciji, razumijevanju i poštivanju različitosti, demokratskih vrednota i institucija, civilnog društva, te unapređenju kulture javnoga dijaloga, - poštivati privatnost, dostojanstvo, ugled i čast čovjeka i temeljna prava i slobode drugih, a osobito djece i mladih, kao i starijih i nemoćnih osoba..." (NN 137/2010, 76/2012, 78/2016, 46/2017, 73/2017).

Prema članku 19. Zakona o obveznim odnosima: "(1) Svaka fizička i pravna osoba ima pravo na zaštitu svojih prava osobnosti pod pretpostavkama utvrđenim zakonom. (2) Pod pravima osobnosti u smislu ovoga Zakona razumijevaju se prava na život, tjelesno i duševno zdravlje, ugled, čast, dostojanstvo, ime, privatnost osobnog i obiteljskog života, slobodu i dr. (3) Pravna osoba ima sva navedena prava osobnosti, osim onih vezanih uz biološku bit fizičke osobe, a osobito pravo na ugled i dobar glas, čast, ime, odnosno tvrtku, poslovnu tajnu, slobodu privređivanja i dr." (NN 35/2005, 41/2008, 125/2011, 78/2015, 29/2018).

Prema članku 1099. Zakona o obveznim odnosima: "(1) U slučaju povrede prava osobnosti oštećenik može zahtijevati, na trošak štetnika, objavljivanje presude, odnosno ispravka, povlačenje izjave kojom je povreda učinjena, ili što drugo ime se može ostvariti svrha koja se postiže pravičnom novčanom naknadom" (NN 35/2005, 41/2008, 125/2011, 78/2015, 29/2018).

Statistički okvir

Popis kaznenih djela za koja se postupak pokreće po službenoj dužnosti 2013. - 2017. godine:
- Kaznena djela protiv privatnosti: 2013. - prijavljeno 144, razriješeno 133; 2014. - prijavljeno 503, razriješeno 451; 2015. - prijavljeno 679, razriješeno 674; 2016. - prijavljeno 569, razriješeno 561; 2017. - prijavljeno 354, razriješeno 341;
- Nedožvoljena uporaba osobnih podataka: 2013. - prijavljeno 46, razriješeno 41; 2014. - prijavljeno 413, razriješeno 366; 2015. - prijavljeno 601, razriješeno 600; 2016. - prijavljeno 482, razriješeno 476; 2017. - prijavljeno 270, razriješeno 260;
- Povreda privatnosti djeteta: 2013. - prijavljeno 11, razriješeno 11; 2014. - prijavljeno 35, razriješeno 35; 2015. - prijavljeno 23, razriješeno 23; 2016. - prijavljeno 25, razriješeno 25; 2017. - prijavljeno 29, razriješeno 25 (Ministarstvo unutarnjih poslova, 2017).

Kriminalitet prema zakonskoj klasifikaciji - Kaznena djela protiv privatnosti (2017.): prijavljeno 354, od čega 5 uhićeno i 300 nepoznato; razriješeno 341; naknadno otkriveno 287.

Kaznena djela djece - Kaznena djela protiv privatnosti: do 14 godina - 2016. - 20, 2017. - 8; od 14 do 18 godina - 2016. - 0, 2017. - 2.

Počinitelji prema vrstama kaznenih djela - Kaznena djela protiv privatnosti (2017.): ukupno 153, pravne osobe 0, fizičke osobe 153, M 127, F 26, <14 3, 14-16 3, 16-18 2, 18-21 16, 21-25 24, 25-29 24, 29-39 31, 39-49 22, 49-59 9, 59+ 9, od toga stranci 4.

Oštećene osobe prema vrstama kaznenih djela - Kaznena djela protiv privatnosti (2017.): ukupno 361, pravne osobe 48, fizičke osobe 313, M 189, F 124, <14 0, 14-16 1, 16-18 1, 18-21 24, 21-25 19, 25-29 26, 29-39 74, 39-49 65, 49-59 49, 59+ 54, od toga stranci 7.

Odbačaji prema zakonskoj klasifikaciji - Kaznena djela protiv privatnosti: razriješeno 341, odbačeno 30.

Kriminalitet prema zakonskoj klasifikaciji - Nedožvoljena uporaba osobnih podataka (2017.): prijavljeno 270, od čega 0 uhićeno i 252 nepoznato; razriješeno 260; naknadno otkriveno 242.

Kaznena djela djece - Nedožvoljena uporaba osobnih podataka: do 14 godina - 2016. - 18, 2017. - 7; od 14 do 18 godina - 2016. - 0, 2017. - 1.

Počinitelji prema vrstama kaznenih djela - Nedožvoljena uporaba osobnih podataka (2017.): ukupno 92, pravne osobe 0, fizičke osobe 92, M 70, F 22, <14 0, 14-16 2, 16-18 2, 18-21 11, 21-25 17, 25-29 16, 29-39 26, 39-49 12, 49-59 4, 59+ 2, od toga stranci 3.

Oštećene osobe prema vrstama kaznenih djela - Nedožvoljena uporaba osobnih podataka (2017.): ukupno 272, pravne osobe 43, fizičke osobe 229, M 155, F 74, <14 0, 14-16 1, 16-18 1, 18-21 17, 21-25 13, 25-29 21, 29-39 59, 39-49 44, 49-59 36, 59+ 37, od toga stranci 3.

Odbačaji prema zakonskoj klasifikaciji - Nedožvoljena uporaba osobnih podataka: razriješeno 260, odbačeno 15.

Kriminalitet prema zakonskoj klasifikaciji - Povreda privatnosti djeteta (2017.): prijavljeno ukupno 29, od čega 0 uhićeno i 15 nepoznato; razriješeno 25; naknadno otkriveno 11.

Poredbeni prikaz kaznenih djela na štetu djece i obitelji - Povreda privatnosti djeteta: prijavljeno 2016. - 25, razriješeno 2016. - 25, prijavljeno 2017. - 29, razriješeno 2017. - 25.

Kaznena djela djece - Povreda privatnosti djeteta: do 14 godina - 2016. - 9, 2017. - 8; od 14 do 18 godina - 2016. - 4, 2017. - 4.

Počinitelji prema vrstama kaznenih djela - Povreda privatnosti djeteta (2017.): ukupno 11, pravne osobe 0, fizičke osobe 11, M 4, F 7, <14 2, 14-16 2, 16-18 3, 18-21 2, 21-25 0, 25-29 0, 29-39 1, 39-49 1, 49-59 0, 59+ 0, od toga stranci 0.

Oštećene osobe prema vrstama kaznenih djela - Povreda privatnosti djeteta (2017.): ukupno 28, pravne osobe 0, fizičke osobe 28, M 13, F 15, <14 21, 14-16 4, 16-18 2, 18-21 1, 21-25 0, 25-29 0, 29-39 0, 39-49 0, 49-59 0, 59+ 0, od toga stranci 0.

Odbačaji prema zakonskoj klasifikaciji - Povreda privatnosti djeteta: razriješeno 25, odbačeno 10 (Ministarstvo unutarnjih poslova, 2018).

"Zbog kaznenih djela protiv privatnosti podnesene su, u 2013. godini, 173 kaznene prijave" (Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, 2014, str. 38): zbog kaznenog djela narušavanja nepovredivosti doma i poslovnog prostora 109, zbog kaznenog djela povrede tajnosti pisama i drugih pošiljaka 18, zbog kaznenog djela nedozvoljene uporabe osobnih podataka 25 itd.; odbačeno je 110 prijava, optužena je 41 osoba; sudovi su donijeli 53 presude od kojih 41 osuđujuću (Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, 2014).

"Zbog kaznenih djela protiv privatnosti podneseno je, u 2014. godini, 185 kaznenih prijava" (Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, 2015, str. 54): zbog kaznenog djela narušavanja nepovredivosti doma i poslovnog prostora 98, zbog kaznenog djela povrede tajnosti pisama i drugih pošiljaka 11, zbog kaznenog djela nedozvoljene uporabe osobnih podataka 56, zbog kaznenog djela neovlaštenog zvučnog snimanja i prisluškivanja 7, zbog kaznenog djela neovlaštenog slikovnog snimanja 8 te zbog kaznenog djela neovlaštenog otkrivanja profesionalne tajne 5; odbačeno je 117 prijava, optužene su 34 osobe; sudovi su donijeli 45 presuda od kojih 42 osuđujuće" (Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, 2015).

"Zbog kaznenih djela protiv privatnosti podneseno je, u 2015. godini, 185 kaznenih prijava" (Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, 2016, str. 67): zbog kaznenog djela narušavanja nepovredivosti doma i poslovnog prostora 108, zbog kaznenog djela nedozvoljene uporabe osobnih podataka 96, zbog kaznenog djela neovlaštenog zvučnog snimanja i prisluškivanja 32, zbog kaznenog djela povrede tajnosti pisama i dr. pošiljaka 17, zbog kaznenog djela neovlaštenog slikovnog snimanja 16 te zbog kaznenog djela neovlaštenog otkrivanja profesionalne tajne 5; odbačeno je 148 prijava (77,7 %) dok je u odnosu na 16,6 % podignuta optužnica; sudovi su donijeli 51 presudu od kojih 43 osuđujuće" (Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, 2016).

"Za kaznena djela protiv privatnosti prijavljeno je, u 2016. godini, 377 odraslih osoba, 23 mlade punoljetne osobe i 9 maloljetnih osoba" (Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, 2017, str. 64): zbog kaznenog djela narušavanja nepovredivosti doma i poslovnog prostora 195, zbog kaznenog djela nedozvoljene uporabe osobnih podataka 101, zbog kaznenog djela povrede tajnosti pisama i drugih pošiljaka 28, zbog kaznenog djela neovlaštenog zvučnog snimanja i prisluškivanja 26, zbog kaznenog djela neovlaštenog slikovnog snimanja 21 te zbog kaznenog djela neovlaštenog otkrivanja profesionalne tajne 6; odbačeno je 245 prijava; optuženo je 79 odraslih počinitelja, doneseno je rješenje o provođenju istrage protiv 3 osobe, 17 prijava je riješeno na drugi način; sudovi su, u odnosu na odrasle osobe, donijeli 53 presude, od čega 46 osuđujućih" (Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, 2017).

"Zbog kaznenih djela protiv privatnosti prijavljeno je, u 2017. godini, 308 odraslih osoba, 15 mlađih punoljetnih osoba i 10 maloljetnika" (Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, 2018, str. 68): zbog kaznenog djela narušavanja nepovredivosti doma i poslovnog prostora 162, zbog kaznenog djela nedozvoljene uporabe osobnih podataka 67, zbog kaznenog djela neovlaštenog zvučnog snimanja i prisluškivanja 30, zbog kaznenog djela neovlaštenog slikovnog snimanja 25, zbog kaznenog djela povrede tajnosti pisama i drugih pošiljaka 19 te zbog kaznenog djela neovlaštenog otkrivanja profesionalne tajne 5; odbačeno je 236 prijava; optuženo je 68 odraslih počinitelja, doneseno je rješenje o provođenju istrage protiv 1 osobe, 10 prijava je riješeno na drugi način; sudovi su, u odnosu na odrasle osobe, donijeli 50 presuda, od čega 44 osuđujuće" (Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, 2018).

2013.: 212 predmeta uz 9 prenesenih iz 2012., sveukupno 221 predmeta od kojih je riješeno 202 te je 19 ostalo neriješeno (Agencija za zaštitu osobnih podataka, 2013). Povrede prava maloljetnih osoba i djece bile su vezane na: "prikupljanje i daljnju obradu osobnih podataka maloljetnika te objavu istih bez privole zakonskih zastupnika itd." (Agencija za zaštitu osobnih podataka, 2013, str. 58).

2014.: 290 predmeta uz 19 prenesenih iz 2013., sveukupno 309 predmeta od kojih je riješeno 276 te je 33 ostalo neriješeno (Agencija za zaštitu osobnih podataka, 2015). Povrede prava maloljetnih osoba i djece bile su vezane na: "pravo uvida u osobne podatke malodobne djece skrbniku i sl." (Agencija za zaštitu osobnih podataka, 2015, str. 12).

2015.: 1308 predmeta (Agencija za zaštitu osobnih podataka, 2016). Povrede prava maloljetnih osoba i djece bile su vezane na: "obradu osobnih podataka drugih osoba zamjenom OIB-a u ovršnim postupcima (zamjena identiteta fizičkih osoba), obradu osobnih podataka maloljetnih osoba od strane agencija za naplatu potraživanja itd." (Agencija za zaštitu osobnih podataka, 2016, str. 8-11).

2016.: 1163 predmeta uz 209 prenesenih iz 2015., sveukupno 1372 predmeta od kojih je riješeno 1196 te 176 preneseno u 2017. godinu (Agencija za zaštitu osobnih podataka, 2017). Povrede prava maloljetnih osoba i djece bile su vezane na: "objavu osobnih podataka maloljetnih osoba/djece, obradu osobnih podataka maloljetnog djeteta, davanje na korištenje osobnih podataka maloljetnih učenika škole drugoj ustanovi-školi bez znanja i privole zakonskih zastupnika itd." (Agencija za zaštitu osobnih podataka, 2017, str. 5).

2017.: 1374 predmeta uz 176 prenesenih iz 2016., sveukupno 1550 predmeta od kojih je riješeno 1209 te 341 preneseno u 2018. godinu (Agencija za zaštitu osobnih podataka, 2018b). Povrede prava maloljetnih osoba i djece bile su vezane na: "objavu osobnih podataka na Internetu objavom sportskih iskaznica od strane udruga-sportskih klubova, objavu osobnih fotografija učenika na Internetu i na društvenim mrežama (privatnom Facebook profilu) bez privole zakonskih zastupnika, objavu osobnih podataka djece na Internetu u prekomjernom opsegu (podatci o cijepljenju prilikom upisa djece u dječje vrtiće), prikupljanje osobnih podataka djece u svrhu sudjelovanja u kvizovima bez privole zakonskih zastupnika itd." (Agencija za zaštitu osobnih podataka, 2018b, str. 7).

Tablica 1. Aktivnosti Agencije za zaštitu osobnih podataka iz područja nadzora i zaštite prava (Agencija za zaštitu osobnih podataka, 2018b, str. 102).

Table 1. Activities of the Croatian Personal Data Protection Agency in the Field of Supervision and Protection of Rights (Croatian Personal Data Protection Agency, 2018b, p. 102).

Aktivnosti	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Riješeni upravni postupci, pokrenuti upravni sporovi, te podneseni optužni prijedlozi i prekršajni postupci	347	452	647	596	509
Riješeni neupravni postupci	495	539	572	626	717
Provedene nadzorne aktivnosti	334	552	686	942	1358
Izdana mišljenja na zakonske i podzakonske akte, zakonitosti obrade osobnih podataka, te naložena otklanjanja nedostataka i nepravilnosti	166	340	396	350	412
Odgovoreno na telefonske upite građana (tehnička i pravna pomoć)	938	1234	1520	2570	2831

Tablica 2. Aktivnosti Agencije za zaštitu osobnih podataka iz područja stručne suradnje (Agencija za zaštitu osobnih podataka, 2018b, str. 103).

Table 2. Activities of the Croatian Personal Data Protection Agency in the Field of Expert Cooperation (Croatian Personal Data Protection Agency, 2018b, p. 103).

Aktivnosti	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Odgovoreno na upite o iznošenju osobnih podataka iz Republike Hrvatske	64	64	76	67	73
Izdani prijedlozi i preporuke za unaprjeđenje zaštite osobnih podataka	90	90	128	148	184
Ostvareni različiti oblici međunarodne suradnje (upiti, mišljenja, očitovanja, sudjelovanja na različitim radnim događajima i sl.)	200	200	229	316	414
Odgovoreno na novinarske upite i e-upite građana	195	195	331	328	462

2008.: 36 prijava povreda prava na privatnost (Pravobranitelj za djecu, 2009).

2009.: 40 prijava povreda prava na privatnost (Pravobranitelj za djecu, 2010).

2010.: 43 prijave povreda prava na privatnost (Pravobranitelj za djecu, 2011). "Jedna se prijava odnosila na roditelje koji na Facebooku neodgovorno objavljuju slike svoje djece, često i u neprimjerenim pozama. U više slučajeva roditelji su prijavili da je netko napravio lažni profil njihove djece s uvredljivim, klevetničkim ili vulgarnim sadržajima" (Pravobranitelj za djecu, 2011, str. 11).

2011.: 27 prijava povreda prava na privatnost (Pravobranitelj za djecu, 2012).

2012.: 19 prijava povreda prava na privatnost (Pravobranitelj za djecu, 2013). "Primili smo i prijavu kršenja prava djece na privatnost objavljivanjem fotografija od strane roditelja" (Pravobranitelj za djecu, 2013, str. 15).

2013.: 21 prijava povreda prava na privatnost, 56 prijava povrede drugoga prava, pri čemu je došlo i do povrede prava na privatnost (Pravobranitelj za djecu, 2014).

2014.: 33 prijave povreda prava na privatnost (Pravobranitelj za djecu, 2015).

2015.: 40 prijava povreda prava na privatnost, 70 prijava povrede drugoga prava, pri čemu je došlo i do povrede prava na privatnost (Pravobranitelj za djecu, 2016). "U ovogodišnjim predmetima primjećujemo i pojavu kršenja prava djeteta na privatnost u obitelji... od strane roditelja koji svoje konflikte i rasprave te intimne obiteljske i djetetove podatke objavljuju na FB-u" (Pravobranitelj za djecu, 2016, str. 14).

2016.: 56 prijava povreda prava na privatnost (5 u obitelji), 80 prijava povrede drugoga prava, pri čemu je došlo i do povrede prava na privatnost (Pravobranitelj za djecu, 2017). "Postupali smo i u slučajevima prijave povrede prava u obitelji, i to najčešće povreda od strane roditelja koji svoje konflikte i rasprave te intimne obiteljske i djetetove podatke objavljuju na društvenim mrežama ili u elektroničkim medijima. U dva slučaja bila je riječ o roditeljima koji su razvedeni i jedan od njih ne želi da drugi objavljuje fotografije djeteta na FB-u. U nekoliko slučajeva riječ je o osobama poznatim u javnosti, koje su pojedinci o svojem razvodu i probleme oko ostvarivanja skrbi o djetetu pričavale u medijima" (Pravobranitelj za djecu, 2017, str. 14).

2017.: 65 prijava povreda prava na privatnost (68 djece te 18 grupa djece), 58 prijava povrede drugoga prava, pri čemu je došlo i do povrede prava na privatnost (Pravobranitelj za djecu, 2018). "Često od građana dobivamo upite o tome je li i pod kojim je uvjetima dopušteno objaviti slike djece i druge podatke o djeci u javno dostupnim medijima, kao i smiju li roditelji bez ikakvih ograničenja objavljivati fotografije svoje djece na društvenim mrežama" (Pravobranitelj za djecu, 2018, str. 13). "Ponekad i roditelji sami povređuju djetetovo pravo na privatnost. Neki od njih, protivno najboljem interesu djeteta, o svojim osobnim i intimnim obiteljskim problemima informiraju javnost putem društvenih mreža i medija" (Pravobranitelj za djecu, 2018, str. 14). "... mediji često prenose obiteljske slike s Facebook profila na kojima se nalaze i djeca, a da pritom nisu zatražili suglasnost roditelja. Ponekad mediji prenose i slike koje su na društvenim mrežama objavila sama djeca" (Pravobranitelj za djecu, 2018, str. 128).

Istraživački okvir

"U periodu od rujna do prosinca 2015. godine, među poljskim korisnicima Facebooka, sprovedeno je istraživanje s ciljem utvrđivanja navika roditelja vezano uz koju vrstu i u kolikoj količini informacija isti objavljuju o svojoj djeci na Facebooku. Studija je vođena dvama glavnim istraživačkim pitanjima: 'Koju vrstu informacija roditelji objavljuju o djeci?' i 'Koji su najvjerojatniji uzroci te digitalne prakse?'. Istraživanje je sprovedeno online istraživačkom metodom korištenja etnografije društvenih medija" (Brosch, 2016, str. 227-228) (a) "koja konstruira i provodi etnografiju korištenjem virtualnog, online okruženja kao mjesta istraživanja" (Evans, 2010, prema Brosch, 2016, str. 228). S obzirom na to da je došlo do teškoća s lociranjem populacije, korištena je metoda snježne grude, da bi, na kraju, za istraživanje bilo odabrano 168 sudionika. Rezultati istraživanja pokazali su da je većina roditelja (bila) aktivna na Facebooku (već) nekoliko godina te da im se raspon prijatelja kretao od 17 do 1537 [u prosjeku 389 (a) od kojih je većina (71,4 %) imala 200 ili više prijatelja te je samo 7,7 % imalo podešeno postavke privatnosti na način da im je popis prijatelja bio skriven od javnosti], da je od ukupno objavljenih 25.727 fotografija, od kojih se 19.431 odnosilo na djecu starosti između 0 i 8 godina, u prosjeku, objavljeno 116 fotografija djece po korisničkom računu, da je 90,5 % roditelja svojevrijedno (po)dijelilo privatne informacije o vlastitom djetetu (ime, datum rođenja i sl.) od kojih je 32,7 % objavilo video snimke i druge dokumente djeteta poput rodnog lista, vrtičke diplome, dječjih radova i sl., 4,8 % fotografije fotografirane u bolnici te 10,7 % fotografije ultrazvuka (još tada) nerođene djece odnosno 8,3 % fotografije majki u trudnom stanju, da je 67,3 % roditelja objavilo najmanje jednu fotografiju djeteta koja se može okarakterizirati kao neprikladna za objavljivanje [fotografije gole djece, djece za vrijeme kupanja u kupaoni, djece na plaži i u moru, djece koja sjede na "kahlici", uplakane djece, pospane djece, djece u "čudnim pozicijama", djece "s grimasama", "zamusane" djece itd. (a koje su, u pravilu, "dobivale" nepoćudne komentare]. Hijerarhijskom regresijskom analizom [H1."Broj prijatelja na Facebooku pozitivno je povezan s brojem objavljenih fotografija djece od strane njihovih roditelja" (i) H2. "Duljina vremenske prisutnosti na i korištenja Facebooka pozitivno je povezana s brojem objavljenih fotografija djece od strane njihovih roditelja] ustanovljeno je da broj Facebook prijatelja značajno utječe na objavljivanje informacija o vlastitoj djeci na Facebooku dok duljina vremenske prisutnosti na i korištenja Facebooka nema značajnog utjecaja na objavljivanje informacija o vlastitoj djeci na Facebooku (Brosch, 2016).

U periodu od veljače do lipnja 2015. godine sprovedeno je na Facebooku²⁴ opisno istraživanje u dvije faze: prikupljanje podataka online anketom na Facebooku [dizajniranom uzimajući u obzir sugestije Kleinsmana i Buckleya iz 2015. (a) koji su sproveli studiju o etičkim i metodološkim načelima Facebook istraživanja²⁵] te analiza sadržaja Facebook profila 94 roditelja sudionika (većinom mlađih

²⁴ Istraživači su na Facebooku objavili obavijest s pozivom na sudjelovanje u istraživanju (Marasli et al., 2016).

²⁵ Kleinsman, J., Buckley, S. (2015). Facebook study: a little bit unethical but worth it?. *Journal of Bioethical inquiry* 12(2), 179-182.

majki s jednim do dvoje djece) od sveukupno 219 sudionika. Rezultati istraživanja pokazali su da je 60,93 % roditelja (bilo) aktivno na Facebooku (već) cca 6 ili više godina, 36,74 % 2 do 5 godina i 2,33 % unazad godinu dana (a većina) prijavljujući se na Facebook više puta dnevno na sveukupno cca dva sata, da je samo 12 sudionika (od 219) izjavilo da nikada nije objavilo (bilo kakve) informacije o vlastitoj djeci na Facebooku, da je 56,6 % sudionika izjavilo da je objavilo informacije i o sebi i o vlastitoj djeci, 24,53 % da je činilo što i drugi, 12,74 % se nije izjasnilo dok je 6,13 % izjavilo da je objavilo informacije uglavnom samo o sebi. Istraženo je 2.550 objavljenih statusa 94 sudionika istraživanja, dakle, cca 23,93 po osobi za vrijeme trajanja istraživanja, pri čemu je dođeno do rezultata da su, od strane roditelja, najčešće objavljivane fotografije i video snimke njihove djece (informacije samo o djeci ili o djeci s roditeljima odnosno rodbinom i/ili vršnjacima, nevezano na posebne prigode, ples i pjevanje djece, razmjena darova i sl.) 35,24 % od ukupnog broja objava, informacije vezane uz dječje proizvode, preporuke ili informacije o djeci 19,28 %, informacije o zajedničkim socijalnim aktivnostima (piknici, putovanja i sl.) 15,46 %, video snimke plesanja djeteta, fotografije poliranja noktiju djeteta i sl. 11,51 %, teme o zlostavljanju, nasilju nad i neosjetljivošću na djecu 9,51 %, rođendani 4,88 % kao i informacije o edukaciji, školovanju, ispitima i sl., informacije o umjetničkim aktivnostima djece (gluma na pozornici, pjevanje u zboru, čitanje pjesama i sl.) 3,73 %, informacije o sportskim aktivnostima djece 3,24 %, "ostalo" (izlazak u kino, posjet frizeru, pečenje kolača zajedno i sl.) 2,66 %, kritiziranje tepanja djeci 1,51 %, objedovanje zajedno 0,7 % te bolesti kao i svršetak školovanja 0,8 % (Marasli et al., 2016).

2017. godine sprovedeno je u 40 zemalja SAD-a istraživanje na 331 paru roditelj-dijete²⁶. Istraživačka pitanja nisu se odnosila na niti jednu društvenu mrežu posebice već na sve zajedno općenito. Prvi set od dva pitanja, nastao je na temelju Teorije upravljanja privatnošću komuniciranja (UPK teorije). UPK teorija [*Communication Privacy Management (CPM) Theory* (eng.)] temeljna je teorija sistematskog istraživanja dizajniranog za razvijanje i na dokazima utemeljeno razumijevanje ljudskog neotkrivanja i otkrivanja u smislu reakcije na objavu privatnih informacija za koje je osoba željela da ostanu privatne, a ne (da postanu) javno dostupne odnosno kada nije imala utjecaja na objavu vlastitih privatnih informacija (Petronio i Durham, 2008) odnosno hoće li i kada objaviti osobne podatke (Wagner i Gasche, 2018). "UPK teorija predviđa mogućnost pojave podizanja tenzija u slučaju zanemarivanja koordinacije objave privatnih informacija (osobnih podataka) (a) kada se npr. obitelj ne može složiti oko toga treba li nešto (je li prikladno) objaviti ili ne, te, s druge strane, mogućnost da se djeca, koja su odrasla bez 'digitalnog otiska' odnosno čiji roditelji nisu objavljivali privatne informacije (osobne podatke) o njima, osjete izostavljenima odnosno odbačenima. Pitanja su glasila: 'Jesu li dječje percepcije o tome koliko često njihovi roditelji objavljuju o njima na društvenim medijima usklađene s izvješćima roditelja o tome koliko često to rade?' [Odgovor: 'Jesu.']. i 'Osjećaju li djeca da njihovi roditelji objavljuju previše odnosno premalo informacija o njima online?'

²⁶ Majka, otac, posvojitelj/ica, zakonski/a zastupnik/ca - djeca 10 do 17 godina starosti (Moser et al., 2017).

Slažu li se roditelji s time? [Odgovori: 'Taman. Da.'.]. Temeljem Teorije o traženju dopuštenja [*Permission-seeking theory* (eng.)], koja govori o tome da se u zapadnim društvima općenito pretpostavlja da nedostatak pravila zabrane nečega znači dopuštenje nečega, nastala su treće i četvrto pitanje: 'Misle li djeca da bi roditelji trebali (za)tražiti dopuštenje, prije negoli što objave informacije o njima online, češće nego što to trenutno čine?' [Odgovor: 'Da'.] i 'Objavljivanje kojih informacija o njima online, od strane roditelja, djeca preferiraju?' [Odgovor: 'Pozitivnih (sport, škola, hobiji, sretan obiteljski život, bez otkrivanja osobnih informacija i bez objavljivanja 'ružnih fotografija' - na kojima nisu dobro 'ispala').]' (Moser et al., 2017, str. 5221-5224).

2018. godine sprovedeno je istraživanje na 220 majki, s područja Njemačke i Austrije, prikupljanjem i analizom podataka, slijedeći kvalitativan istraživački pristup (Marying, 2000)²⁷ i metode analize sadržaja, putem strukturirane online ankete, s otvorenim pitanjima, distribuirane putem foruma i Facebooka, s ciljem dobivanja odgovora na sljedeća dva pitanja: "Koje čimbenike roditelji uzimaju u obzir pri objavljivanju osobnih podataka svoje djece na društvenim mrežama?" i "Koje strategije roditelji primjenjuju pri objavljivanju osobnih podataka svoje djece na društvenim mrežama?" (Wagner i Gasche, 2018). "Rezultati istraživanja pokazali su da 86 % sudionica često koristi Facebook odnosno 13 % Instagram od kojih s profilima postavljenim na privatne 91 %, da 60 % majki nikada nisu objavile fotografije svoje djece dok ih to jednom mjesečno čini 26 % te da ih 26 % vjeruje da nemaju pravo odluke o objavi/objavljivanju fotografija svoje djece (prava djece), da majke na objavljivanje fotografija svoje djece potiču društveno sudjelovanje, ponos, potvrda, zavist (učiniti druge ljubomornima) i prigodnost, da u majki postoji bojazan od povrede odnosno invazije na privatnost njihove djece te rizika da bi djeca objavom fotografija mogla biti posramljena (kasnije u životu), da u jedne majke postoji bojazan od zavisti drugih (a) poradi čega ne objavljuje fotografije svoje djece, da 4 % majki smatra da nema nikakve opasnosti od objave fotografija djece, te da majke, prilikom objavljivanja, u svrhu zaštite djece koriste 'neprepoznatljivost' ('skrivanje' lica djeteta odnosno fotografiranje djeteta tako da se ne vidi lice djeteta na fotografiji), 'skrivanje informacija' (neobjavljivanje imena, starosti, lokacije), 'prikladnost' (objavljivanje fotografija s bezopasnim sadržajem tipa obučeno dijete na fotografiji, a ne nago), 'izbjegavanje *oversharinga* (eng.)' (smanjenje broja objava) i 'dob djeteta' (objava fotografija samo u određenom vremenskom periodu ovisnom o starosti djeteta, u pravilu, samo dok je beba)" (Wagner i Gasche, 2018, str. 981-985).

U periodu od travnja 2013. do svibnja 2014. godine, u SAD-u, sprovedeno je istraživanje s ciljem utvrđivanja dijeljenja odgovornosti roditelja, vezano na upravljanja online identitetima svoje male djece, u 102 intervju (a) putem tri istraživačka pitanja: "'Tko objavljuje sadržaj o djeci na društvenim mrežama i što točno objavljuje?', 'Kako roditelji pregovaraju o tome što je prikladno za objavljivanje?'

²⁷ Marying, P. (2014). *Qualitative content analysis: theoretical foundation, basic procedures and software solution*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Social Science Open Access Repositorya: <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0168-ssoar-395173>.

i 'Na koje načine mogućnosti korištenja mrežnih stranica društvenih mreža utječu na to kako i što roditelji odlučuju objaviti?'. Sudionici su regrutirani putem mrežnih grupa, grupa podrške, roditeljskih popisa, uzorkovanja snježnom grudom, Facebook i Twitter mreža te letaka u trgovačkim centrima, liječničkim uredima i crkvama u gradu Midwestern s idejom da se u istraživanje uključi više muškaraca nego žena, s obzirom na to da je obično *vice versa*, te je, poradi toga, regrutirano 64 očeva i 38 majki (a) koji/e su (sve)ukupno imali/e 212 djece, prosječno dvoje po roditelju, starosti 0 do 18 godina (srednje dobi 7). Sudionici su intervjuirani 'licem-u-lice' (n = 25), putem telefona (n = 34) te putem Skypea (n = 43) od strane članova istraživačkog tima. Rezultati istraživanja pokazali su da majke većinom odlučuju o tome što objaviti, pregovaraju o pravilima objave s partnerima te objavljuju sadržaj (većinom fotografije) online, no da i očevi sudjeluju u objavljivanju, da očevi pokazuju zabrinutost oko objavljivanja fotografija svoje djece, osobito njihovih kćeri, na način koji bi se mogao tumačiti kao seksualno sugestivno, da očekuju da njihova 'publika' nije zainteresirana za (pre)gled(av)anje fotografija djece za razliku od majki koje očekuju da je njihova 'publika' zainteresirana za (pre)gled(av)anje fotografija djece, da u slučaju nesuglasja (oko toga) što (ne)objaviti (vezano na djecu odnosno njih same) roditelji razmatraju želje partnera pri odlučivanju (pri čemu su nesuglasja i pregovaranje veća kod razvedenih partnera), da je kontrola daljnjeg dijeljenja objavljenog sadržaja gotovo pa nemoguća misija, da je većina sudionika objavila barem par fotografija svoje djece na Facebooku, no, s vremenom su razvili zabrinutost zbog nemogućnosti kontrole daljnjeg dijeljenja objavljenog sadržaja (od strane drugih osoba), da su se neki roditelji 'okrenuli' objavljivanju fotografija svoje djece na platformama tipa blogovi(ma) i sl. umjesto na društvenim mrežama, da bi većina objavila fotografije svoje djece ako su 'zaista dobre', da je nekoliko roditelja protiv objave fotografija djece online bez obzira na sadržaj fotografija odnosno mogućnost kontrole 'publike' dok su ostali roditelji samo izrazili zabrinutost u smislu da ne bi svatko trebao vidjeti baš svaku objavljenju fotografiju, no ipak su objavili osobne podatke, informacije (o) i fotografije svoje djece, da neki roditelji, osim odnosno umjesto Facebooka, za objavu fotografija svoje djece koriste Flickr odnosno Instagram odnosno Google+ itd. " (Ammari et al., 2015, str. 1-7).

"Roditelji se suočavaju sa značajnom i dugotrajnom odgovornošću odlučivanja o tome kako uskladiti svoju želju za objavljivanjem, osobnih podataka, informacija (o) i fotografija svoje djece (a) vezano na digitalne identitete svoje djece, za razliku od koje su (roditelji) startali od nule i sami (si) kreirali vlastite digitalne identitete, dok njihova djeca (u pravilu) nemaju tu mogućnost [osim djece roditelja koji ne objavljuju osobne podatke, informacije (o) i fotografije svoje djece odnosno koji ne kreiraju digitalne identitete svojoj djeci], s (mogućim) posljedicama objave na/po (buduće) digitalne identitete svoje djece" (Ammari et al., 2015).

Rasprava

Po Uvodnom dijelu, u "Zakonodavnom okviru", dan je prikaz odredbi niza pravnih akata, kojima je uređeno područje privatnosti, redom, kako slijedi: Konvencije o pravima djeteta, Opće deklaracije o ljudskim pravima, Povelje Europske unije o temeljnim pravima, Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Konvencije 108 Vijeća Europe, Ustava Republike Hrvatske, Opće uredbe o zaštiti podataka, Zakona o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka, Obiteljskog zakona, Zakona o socijalnoj skrbi, Prekršajnog zakona, Zakona o sudovima za mladež, Kaznenog zakona, Zakonu o medijima, Zakona o elektroničkim medijima, Zakona o Hrvatskoj radioteleviziji i Zakona o obveznim odnosima (a) sa svrhom upoznavanja s navedenima [(kao i) pravima i obvezama koje proizlaze iz njih]. Kao što je razvidno iz navedenog, dan je prikaz samo nekih²⁸ od pravnih akata kojima je uređeno područje privatnosti. Valja naglasiti da je osim direktne povrede prava na privatnost (vezano uz prikazane pravne akte) moguća i pojava povrede drugih prava (vezano uz druge pravne akte) (a) pri čemu je moguće da ista dovede²⁹ (i) do povrede prava na privatnost.

Nastavno na "Zakonodavni okvir", u "Statističkom okviru", dan je prikaz statističkih podataka Ministarstva unutarnjih poslova, Državnog odvjetništva Republike Hrvatske, Agencije za zaštitu osobnih podataka i Pravobraniteljice za djecu (a) vezanih na povrede prava na privatnost.

Prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova, razvidno je da je, u periodu od 2013. do 2017. godine, došlo do značajnog porasta kaznenih djela protiv privatnosti (sa 144 na 354) od čega zbog nedozvoljene uporabe osobnih podataka s 46 na 270 i povrede privatnosti djeteta s 11 na 29 te da su, među počiniteljima navedenih kaznenih djela, (i) maloljetnici.

Prema podacima Državnog odvjetništva Republike Hrvatske, razvidno je da je, u periodu od 2013. do 2017. godine, došlo do značajnog porasta kaznenih prijava zbog kaznenih djela protiv privatnosti (sa 173 na 333) od čega zbog kaznenog djela nedozvoljene uporabe osobnih podataka s 25 na 67 kao i porasta osuđenih osoba³⁰ s 41 na 44.

Prema podacima Agencije za zaštitu osobnih podataka, razvidno je da je, u periodu od 2013. do 2017. godine, došlo do značajnog porasta predmeta (s 221 na 1550) odnosno sveukupnog broja aktivnosti

²⁸ (U svrhu dobivanja dodatnih informacija) Valja pregledati: Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (NN 70/2017, članak 6, stavak 1, točka 7), Zakon o zaštiti prava pacijenata (NN 169/2004, 37/2008, članci 4, 25, 28), Zakon o radu (NN 93/2014, 127/2017, članci 6, 29, 134), Zakon o kaznenom postupku (NN 152/2008, 76/2009, 80/2011, 121/2011, 91/2012, 143/2012, 56/2013, 145/2013, 152/2014, 70/2017, članak 44), Zakon o općem upravnom postupku (NN 47/2009, članci 11, 54, 84), Zakon o parničnom postupku (NN 53/1991, 91/1992, 112/1999, 88/2001, 117/2003, 88/2005, 2/2007, 84/2008, 96/2008, 123/2008, 57/2011, 148/2011, 25/2013, 89/2014, članci 307, 308), Zakon o pravu na pristup informacijama (NN 25/2013, 85/2015, članak 15), Zakon o humanitarnoj pomoći (NN 102/2015, članak 7), Opći porezni zakon (NN 115/2016, članci 8, 67) itd. (op. a.).

²⁹ (U svrhu dobivanja dodatnih informacija, s primjerima) Valja pregledati: "Izvešća o radu Pravobraniteljice za djecu - 2008. - 2017." poveznice na koja se nalaze u "Literaturi" ovog rada (op. a.).

³⁰ (U svrhu dobivanja dodatnih informacija, uvid u sudsku praksu - sudske odluke) Valja pregledati: web stranice Sudska praksa - Portal sudske prakse (<https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr>), Sudačka mreža (<http://www.sudacka-mreza.hr/sudska-praksa.aspx>), Sudska Praksa - pretraživač (<https://sudska-praksa.hr>) itd. (op. a.).

(s 2829 na 6960) te da su povrede prava maloljetnih osoba i djece³¹, u pravilu, bile vezana na prikupljanje, obradu, objavu i dijeljenje osobnih podataka maloljetnika bez privole.

Prema podacima Pravobraniteljice za djecu, razvidno je da je, u periodu od 2008. do 2017. godine, došlo do značajnog porasta prijava povreda prava na privatnost djece (s 36 na 65) te da je već 2010. uočena pojava *sharentinga* (eng.) (od 2105. na dalje u negativnom kontekstu svađa roditelja i rješavanja konflikata javno) te digitalnih otmica i krađa identiteta, (a) od 2016. na dalje (i) neslaganja roditelja oko objave (da/ne) fotografija vlastite djece i sl.

Nastavno na "Statistički okvir", u "Istraživačkom okviru", dan je prikaz, nasumičnim odabirom odabranih, na svjetskoj razini, pet sprovedenih istraživanja (a) vezano na *sharenting* (eng.). Iz svih redom prikazanih (rezultata) istraživanja, razvidno je da postoji određen(i) broj roditelja koji je neopreznim i neodgovornim objavljivanjem osobnih podataka, informacija (o) i fotografija svoje maloljetne djece doveo do povrede privatnosti svoje maloljetne djece te možebitne ugroze sigurnosti i zdravlja svoje maloljetne djece.

Nastavno na "Istraživački okvir", slijedi prikaz, nasumičnim odabirom odabranih, pet stvarnih događaja nastalih kao posljedica *sharentinga* (eng.) odnosno objavljivanja osobnih podataka, informacija (o) i fotografija maloljetne djece te savjeta, preporuka i upozorenja onih koji/e se bave spomenutom odnosno na nju vezanim tematikama (miješanim redoslijedom).

"Smatramo neodgovornim kada roditelji bez ikakve osnove na Internetu i društvenim mrežama objavljuju osobne podatke o svojoj djeci kao što su to fotografije, imena djece, ime škole ili vrtića koju djeca pohađaju, mjesta gdje se slave rođendani i slično. Pružanje mase nepotrebnih informacija koje se odnose na privatni život svakog građanina, a naročito djeteta, krajnje je neozbiljan čin svakog roditelja koji može dovesti do neželjenih pa i tragičnih situacija. Naime, ovakvom lepezom informacija, u stvari se odašilje pozivnica potencijalnim pedofilima³², otmičarima^{33, 34}, kradljivcima organa i sl." (Agencija za zaštitu osobnih podataka, 2018a, str. 1).

³¹ (U svrhu dobivanja dodatnih informacija, s primjerima) Valja pregledati: "Izviješća o radu Agencije za zaštitu osobnih podataka - 2013. - 2017. " poveznice na koja se nalaze u "Literaturi" ovog rada (op. a.).

³² "Riječ pedofilija je kovanica nastala iz starogrčkog jezika od riječi *paidos* (dijete) i *filein* (voljeti)" (Termiz et al., 2010, str. 182). "Pedofilija označava poremećaj seksualnog izbora kod kojeg osoba doživljava djecu predpubertetske dobi kao seksualno uzbuđujuću" (Stočanin, 2013, str. 126). "Pedofilija predstavlja jedan od oblika seksualnog zlostavljanja i definira se kao poremećaj seksualne sklonosti manifestiran seksualnom požudom prema djeci pretpubertetskog ili ranog pubertetskog uzrasta, bez obzira na spol djeteta" (Termiz et al., 2010, str. 182). Napredak tehnologije, napose računala, uz pojavu Interneta, omogućio je i olakšao pedofilima pristup, kako drugim osobama, sa sličnim preferencijama, tako i, potencijalnim žrtvama, kao i stvaranje, pohranjivanje i (lako i brzo) dijeljenje pedofilskog sadržaja (Napier, 2010). "Svakoga dana se nezaustavljivo pojavljuju nove stranice Interneta koje nude dječju pornografiju. U operacije suzbijanja te vrste *cyber* (eng.) kriminala se zajedno uključuju i koordinirano djeluju policijske službe brojnih država. Kao rezultati takvih akcija, otkrivani su čitavi lanci pedofila iz cijelog svijeta" (Termiz et al., 2010, str. 187).

³³ Trgovanje ljudima: članak 106.; Trgovanje dijelovima ljudskog tijela i ljudskim zamecima: članak 107.; Otmica: članak 137. (Kazneni zakon, NN 125/2011, 144/2012, 56/2015, 61/2015, 101/2017).

U Srbiji je 2015. godine, usred bijela dana, iz ruku majke, oteta dvogodišnja djevojčica Maša P., od strane troje francuskih državljana, iz razloga, kako se kasnije ispostavilo, "podvale" djeteta za DNK analizu (a) kako bi se majka francuske djevojčice, koja nevjerovatno sličić Maši, "riješila" biološkog oca francuske djevojčice, (koji je dijete vidio samo jednom u životu pa je pretpostavljeno da bi "podvala" sličnog djeteta mogla polučiti plodom jer dotični ne bi ni primijetio da "zamjenska djevojčica" nije njegovo dijete). Srećom, djevojčica je spašena par sati nakon otmice i vraćena roditeljima. Strahotan je način na koji su otmičari došli do Maše: softverom za prepoznavanje lica, prvo su uočili dijete željenih karakteristika da bi ju potom, putem "otvorenog" (za javnost) Facebook profila člana obitelji Maše, koji je omogućio prikaz osobnih podataka, informacija (o) i fotografija Maše javnosti, došli do svih potrebitih podataka za izvođenje otmice djeteta (navike, okruženje, lokacija, kretanje i sl.) (Čavić, 2015).

Majku četverogodišnje djevojčice Bryleigh, Danicu Patterson, iz Dallasa, prestravilo je kada joj je netko poslao snimke zaslona s fotografijama Bryleighe objavljene na Facebook profilu nepoznatog muškarca koji se predstavljao kao Bryleighin otac. Komentari koje je ostavljao ispod fotografija djevojčice bili su, u najmanju ruku, degutantni. Pokušaj kontaktiranja digitalnog otmičara od strane majke djevojčice završio je blokiranjem majke od strane otmičara, a da stvar bude gora, Facebook nije napravio ama baš ništa^{35,36} glede sankcioniranja dotičnoga kao što nije niti uklonio fotografije djevojčice s profila istoga, a što se dogodilo tek kada je dotični sam uklonio sporne fotografije (Lucia, 2015).

Članovi obitelji, obje spomenute djevojčice, Bryleigh i Maše, objavili su neoprezno i neodgovorno, osobne podatke, informacije (o) i fotografije svojih djevojčica i time ih učinili dostupnima potpunim strancima čime su ugrozili njihovu privatnost [učinili dostupnim javnosti privatne podatke djevojčica (a) čime su omogućili (i) daljnje dijeljenje odnosno "prisvajanje" i uporabu osobnih podataka, informacija (o) i fotografija djevojčica od strane potpunih stranca], sigurnost [(digitalna) otmica] i zdravlje [(digitalna) otmica]!

³⁴ "Ekspanzija trgovanja ljudima doprinijela je i tome da se forma iskorištavanja ljudi nije ograničila samo na seksualnu eksploataciju, odnosno najčešće na prisilnu prostituciju, već i na prisilni rad. U novije vrijeme ona dobiva novu zastrašujuću formu, a to je uzimanje ljudskih organa, iskorištavanje u oblasti pornografije i ostalim oblicima rastuće seks-industrije, kao i kroz druge oblike ropškog rada" (Termiz et al., 2010, str. 54)."Eksploatacija djece uključuje eksploataciju, prostituciju i druge oblike seksualne eksploatacije kroz prinudni rad, pružanje usluga, ropstvo, prakse slične ropstvu, podčinjavanje te uklanjanje ljudskih organa" (Termiz et al., 2010, str. 17).

³⁵ Više o razlici između "autorskog prava" i "prava iskorištavanja autorskog djela" moguće je pročitati u Zakonu o autorskom pravu i srodnim pravima (*Narodne novine*, br. 167/2003, 79/2007, 80/2011, (125/2011 - Kaznenim zakonom prestao je važiti članak 188. ZOAP-a), 141/2013, 127/2014, 62/2017): https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_06_62_1432.html.

³⁶ Korisnici/e počesto prilikom Registracija ne (pro)čitaju "ono što piše sitnim/malim slovima" [npr.: "... ako podijelite fotografiju na Facebooku, dajete nam dopuštenje za njezinu pohranu, kopiranje i dijeljenje s drugima... Možete prekinuti ovu licencu u svakom trenutku brisanjem svog sadržaja ili korisničkog računara... sadržaj koji izbrišete može i dalje postojati, tijekom ograničenog razdoblja, u pričuvnim kopijama ... sadržaj koji ste izbrisali može se i dalje pojavljivati ako ste ga podijelili s drugima, a oni ga nisu izbrisali..."(Facebook, 2018, str. 1)].

"Pojam digitalne otmice, skovan krajem 2014. godine, uznemirujući je trend i sve širući problem (zaštite) privatnosti na društvenim mrežama na Internetu posljednjih godina. Spomenuti fenomen poznat je po tome da netko, poznata osoba odnosno potpuni stranac, ukrade fotografije djece objavljenje (negdje na Internetu) te ih (ponovo) objavi (negdje drugdje na Internetu) predstavljajući se pritom kao roditelj/ica djece/djeteta čije je fotografije (ukrao/la pa) objavio/la. Osim za lažno roditeljsko predstavljanje, ukradene fotografije počesto budu iskorištene i za (druge ilegalne) radnje poput igranja uloga vezanih uz seksualno odnosno uznemirujuće i zlostavljачko ponašanje te lažnu identifikaciju. Utjecaj ovog fenomena kreće se od povrede (uznemiravanja) privatnosti i invazije (na) privatnosti do prijetnji vezanih uz privatnost u smislu krađe identiteta" (Chutikulrungsee i Burmeiste, 2017, str. 2-3).

"Operativni Centar unutar Centra za edukaciju i prevenciju nasilja (RH, op. a.)... je uklonio dvije internetske stranice s DEPP / DARK WEBa na kojima se nalazilo nekoliko desetaka tisuća fotografija golišave djece (procjena od četiri do šest godina starosti). U zadnjem slučaju... nalazile su se i fotografije golišave djece s Hrvatskih plaža. Ovim putem želimo apelirati roditeljima da NE FOTOGRAFIRAJU svoju malenu djecu bez odjeće i da NIKAKO NE OBJAVLJUJU takve fotografije na društvenim mrežama. Pedofili se koriste naprednim metodama (softver za precizno pretraživanje sličnih fotografija na osnovu zadane fotografije) u svrhu eksploatacije djece. Potrudite se i vi da fotografija vašeg djeteta ne završi na mračnim stranicama dječje pornografije... NE OBJAVLJUJTE FOTOGRAFIJE VAŠE DJECE NA INTERNET JER ONE ZAUVIJEK OSTAJU TAMO" (Centar za edukaciju i prevenciju nasilja, 2017, str. 1)!

Prilikom korištenja Interneta (a) vezano na dostupnost, pretraživanje i pregledavanje sadržaja, Web³⁷ se dijeli na tzv. Površinski web [*Surface Web* (eng.)] i Duboki web [*Deep Web* (eng.)]. Površinski web se odnosi na sadržaj koji je legalan i lako dostupan, pretraživ i pregledljiv, dok se Duboki web odnosi na sadržaj koji je ilegalan i teško dostupan, pretraživ i pregledljiv. Nezakonite aktivnosti provode se na samostalnom crno-tržišnom mjestu, [privlačnom zbog anonimnosti, kriptovaluta^{38,39}, Tora⁴⁰ i PGP⁴¹],

³⁷ "Imenica *web* u engleskome znači 'mreža, tkanje, paučina'. U računalnome se nazivlju upotrebljava kao skraćeni naziv za *Word Wide Web* ili *WWW*. Tada *web* označuje multimedijски uslužni mrežni program koji se temelji na hipertekstu u kojemu se odabirom ključnih riječi s pomoću poveznica prelazi na druge tekstove. *Web* je samo jedna od usluga Interneta. U hrvatskome standardnom jeziku umjesto neprilagođenoga engleskog naziva *web* bolje je upotrijebiti naziv mreža ili, ako u kojemu kontekstu taj naziv nije dovoljno precizan, svjetska mreža. Ako se *web* upotrebljava u pridjevnome značenju, u hrvatskome standardnom jeziku treba upotrijebiti pridjev mrežni" (Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2015).

³⁸ "Kriptovaluta je digitalno sredstvo razmjene, odnosno, digitalni ekvivalent novca" (Buterin et al., 2015).

³⁹ "Kriptovalute funkcioniraju poput keša što će reći da im se, (tijeku), praktički, ne može ući u trag" (Hardy i Norgaard, 2016, str. 516).

⁴⁰ "'Tor Projekt' neprofitna je organizacija koja razvija i održava Tor softver. 'Tor' je program koji 'štiti' privatnost i sigurnost korisnika na Internetu preusmjeravanjem radnji korisnika putem mreže 'čvorova' upravljanih od volontera širom svijeta (a) sprječavajući nadgledanje veze, radnji i fizičke lokacije korisnika. 'Tor mreža' je set (spomenutih) 'čvorova' upravljanih od volontera širom svijeta. 'Tor preglednik' verzija je preglednika (programa za surfanje) Firefox s naprednijim postavkama zaštite privatnosti" (Tor Project, 2018).

koje funkcionira pod setom neformalnih "institucija", nereguliranom, neoporezivom i od pretražnika skrivenom, Dubokom webu (a) za kojeg se procjenjuje da je tisuće puta veći od Površinskog weba (Hardy i Norgaard, 2016).

Tamni web [*Dark Web* (eng.)] dio je Dubokog weba namjerno skriven i nedostupan standardnim web preglednicima. Sadržaj Tamnog weba dostupan je pretraživi i pregledljiv (uz druge) putem anonimne Tor mreže kojoj je moguće pristupiti Tor preglednikom. Uz niz kiber [*cyber* (eng.)] kriminalnih aktivnosti, tipa, ponude i potražnje pedofilskih usluga, hacktivizma, terorističkog djelovanja, ubojst(a)va, pljački, oružja, kockanja, droge, robe, informacija (korisnička imena/zaporke), ilegalnih financijskih transakcija, zlonamjernog softvera, itd., Tamni web poznat je i po "Skrivenoj WIKIpediji" na kojoj "korisnici" promiču sve navedeno te daju upute glede ponude, potražnje i izvođenja navedenog (Chertoff i Simon, 2015).

Roditelji, sada osamnaestogodišnje Austrijanke, suočeni su sa 10.000,00 eura kazne odnosno godinom dana zatvora zbog sustavnih objava, od 2009. godine na dalje, preko 500 fotografija svoje kćeri, koje je na Facebooku vidjelo cca 700 prijatelja roditelja. Kćer ih je tužila jer su, bez njezine privole, objavljivali fotografije "bez srama i ograničenja", (npr. dok je kao dijete "sjedila" na toaletu), te ih odbili izbrisati, a zbog čega je bila izložena zadirivanju. Sudski epilog se još uvijek čeka, a roditelji djevojke mogu biti sretni što nisu tuženi u Francuskoj jer bi tamo bili suočeni s 45.000,00 eura kazne za isto (ne)djelo (red⁴², 2016).

Šesnaestogodišnji talijanski mladić tužio je vlastitu majku poradi toga što je bez njegove privole, sustavno, na Facebooku objavljivala njegove fotografije, te mu time ugrozila socijalan život do te mjere da je čak razmišljao o preseljenju u SAD i početku "novog života" te nastavku školovanja tamo. Pozvavši se na odredbe talijanskog Zakona o autorskom pravu⁴³ [prema kojem je (su)nositelj autorskih prava na fotografiju (i) subjekt fotografije te je za objavu iste potrebna privola subjekta] odvjetnik je ishodio, na sudu u Rimu, presudu, u korist svog klijenta, prema kojoj je njegova majka dužna prestati s objavama te je dužna izbrisati (sve) fotografije, video uradke, novosti, priče i ino što je objavila (a) vezano uz svog sina ili će se u protivnome suočiti s kaznom od 10.000,00 eura (Spooky⁴⁴, 2018).

Općinsko državno odvjetništvo, na Općinskom sudu u Bjelovaru, podignulo je optužnicu, protiv ženske osobe⁴⁵ s bjelovarskog područja, zbog kaznenog djela iz članka 178. stavaka 1. i 2.⁴⁶ Kaznenog zakona. S obzirom na to da je žrtva kaznenog djela maloljetna, ima pravo na tajnost osobnih podataka

⁴¹ "Pretty good privacy (eng.) odnosi se na proces kriptografije te uobičajeno koristi kod uporabe elektroničke pošte" (Kamarudin i Mohammad, 2011).

⁴² Pseudonim.

⁴³ SIAE [La Società Italiana degli Autori e degli Editori (talijansko udruženje autora i izdavača)]: <https://www.siae.it/it/diritto-dautore>.

⁴⁴ Pseudonim.

⁴⁵ "... lokalni Podravski list doznao je da je riječ o objavi fotografije na Facebooku..." (Kukec, 2018).

⁴⁶ "(1)... objavi djetetovu fotografiju... što je kod djeteta izazvalo uznemirenost, porugu vršnjaka ili drugih osoba ili je na drugi način ugrozilo dobrobit djeteta... (2)... počini putem... računalnog sustava ili mreže..."

i svjedočenje bez prisustvovanja javnosti poradi čega je jedina dodatna dostupna informacije o navedenom "slučaju" da je općinsko vijeće potvrdilo optužnicu (a) što će reći da optuženoj prijeti kazna zatvora do dvije godine (Anonymous, 2018).

Zaključak

Ugroza privatnosti, sigurnosti i zdravlja maloljetne djece, od strane njihovih roditelja, objavljivanjem osobnih podataka, informacija (o) i fotografija djece na Internetu⁴⁷ [Blogovi, Forumi, Facebook (i Messenger), Instagram, YouTube, Google Plus, Twitter, Snapchat, WhatsApp, Viber, Skype itd.]⁴⁸ uzela je maha u potonjih nekoliko godina. Bez obzira na pravnu regulativu, (u nas i na svjetskoj razini), te bez obzira na niz upozorenja, što od strane, Ministarstva upravnih poslova, Agencije za zaštitu osobnih podataka⁴⁹, Pravobraniteljice za djecu, (ostalih) državnih, javnih, neprofitnih i inih organizacija, (u nas), statističkih i inih izvješća, (u nas i na svjetskoj razini), o pravu na zaštitu privatnosti i kršenju iste, (digitalnim) otmicama, krađama identiteta, zadirivanju, uznemiravanju, zlostavljanju i sl. maloljetne djece, neodgovornost⁵⁰ pojedinih roditelja, spram vlastite djece, je zastrašujuća.

Roditelji koji objavljuju, osobne podatke, informacije (o) i fotografije svojeg maloljetnog djeteta, trebali bi se, prije samog čina objave, zapitati, slaže li se uopće njihovo dijete s objavljivanjem spomenutog odnosno ukoliko (još) nije svjesno mogućih opasnosti i posljedica objave osobnih podataka, informacija (o) samome/samoj sebi i "vlastitih" (na kojima se "nalazi") fotografija bi li se složilo s objavljivanjem u dobi kada bi postalo svjesno odnosno ako je svjesno i ne slaže se s objavljivanjem otkuda roditeljima pravo (uopće) objaviti/objavljivati sadržaj odnosno ako je svjesno i slaže se s objavljivanjem jesu li roditelji (uopće) (ne)odgovorni (u smislu roditeljske odgovornosti) s obzirom na to da (svjesno^{51,52,53}) dovode do povrede privatnosti djeteta te dijete dovode u opasnost glede sigurnosti i zdravlja.

⁴⁷ "Povodom obilježavanja Dana sigurnijeg interneta, *Safer Internet day*, koji se obilježava u cijelom svijetu, tri mobilna operatora, HAKOM, Centar za nestalu i zlostavljenu djecu te Centar za sigurniji Internet uz podršku Ureda pravobraniteljice za djecu potpisali su prvu Povelju o sigurnosti djece na Internetu u Hrvatskoj" (Centar za sigurniji Internet, 2018).

⁴⁸ Objavljivanje djetetove fotografije umjesto svoje odnosno zajedničke fotografije umjesto svoje kao profilne fotografije (op. a.).

⁴⁹ "... ne razmjenjuju osobne podatke, naročito one vrlo osobne i intimne prirode koje u rukama krivih osoba (pedofila, ucjenjivača, malicioznih pojedinaca) mogu postati moćno sredstvo za ucjenjivanje i prijetnju..." (Agencija za zaštitu osobnih podataka, 2018a, str. 1).

⁵⁰ "Znanstvena istraživanja pokazuju da su delinkventna ponašanja mladeži povezana s neodgovornim postupcima roditelja prema djeci i obitelji..." (Vukasović, 1991).

⁵¹ Pravna sposobnost: "(1) Svaka fizička i pravna osoba sposobna je biti nositeljem prava i obveza. (2) Uzima se da je začeto dijete rođeno, kadgod se radi o njegovim probicima, pod uvjetom da se rodi živo. (3) Smatra se da je dijete rođeno živo, ne utvrdi li se suprotno. (4) U dvojbi koja je od više osoba prije umrla, smatra se da su umrle istodobno, ne utvrdi li se da je jedna umrla prije druge. (5) Pravna osoba stječe pravnu sposobnost danom svojega nastanka koji se utvrđuje posebnim propisima" (Zakon o obveznim odnosima, NN 35/2005, 41/2008, 125/2011, 78/2015, 29/2018, čl. 17).

Roditelji koji objavljuju, osobne podatke, informacije (o) i fotografije svojeg maloljetnog djeteta, trebali bi se, prije samog čina objave, zapitati, bi li dijete, kada odraste, bilo zahvalno roditeljima ako su, uz fotografiju/e djeteta, objavili, masi potpunih stranaca, djetetov kompletan "rodni" list sa svim podacima djeteta, počev od dužine, mase, boje kose, boje očiju, zdravstvenog stanja i inog, te, ako su, k tome, bili dodatno neodgovorni, i objavljivali i podatke o stanovanju, radnom mjestu, trenutnim lokacijama i inim te (su) time vlastito dijete izložili trgovcima ljudima (djecom) i organima i pedofilima. Ako je dijete starije, pa su se roditelji dodatno pohvaljivali podacima o vrtiću, školi, slobodnim aktivnostima i sl. time su samo olakšali kriminalcima da se što lakše dokopaju djeteta. Kako se provalnicima ne ostavljaju vrata doma otključanima i otvorenima, da bi im se olakšala provala, tako se ni' otmičarima ni' pedofilima ne daju, na pladnju, podatci kako što lakše doći do djeteta i oteti ga. Roditeljima je vlastito dijete zasigurno najljepše na svijetu, no, otmičarima je ono samo predmet zarade (a) pedofilima požude, poradi čega je fotografijama mjesto u obiteljskom albumu obiteljskog doma, a ne na javno dostupnim servisima/mrežama/mjestima.

Ako je dijete starije, (i) već pohađa školu, (i) koristi društvene mreže, kao i njegovi vršnjaci, vrlo je lako moguće da će biti izloženo uznemiravanju/poruzi vršnjaka, jer, roditeljima je možda "preslatko i presmiješno" kako dijete izgleda na fotografiji/ama, no, vršnjacima će to možda biti "urnebesno i (pre)strašno" i početak će dijete virtualno zlostavljati (vršnjačko kiberzlostavljanje) [*cyberbullying* (eng.)], te, u najgorem slučaju i "van" Interneta (u školi, na cesti, na slobodnim aktivnostima itd.).

⁵² Poslovna sposobnost: "(1) Poslovno sposobna osoba može vlastitim očitovanjima volje stvarati pravne učinke. (2) Poslovnu sposobnost fizička osoba stječe punoljetnošću, a pravna danom nastanka, ako zakonom nije drukčije određeno. (3) Osoba koja nije punoljetna može stvarati samo pravne učinke određene zakonom. (4) Umjesto osobe koja nema poslovnu sposobnost očitovati će svoju volju njezin zakonski zastupnik ili skrbnik. (5) Za pravnu osobu volju očituju njezina tijela u pravnim poslovima i postupcima koje poduzimaju u tome svojstvu. (6) U sumnji je li osoba iz stavka 5. ovoga članka postupala u svojstvu tijela pravne osobe, smatrat će se da jest, ako treći nije znao niti je s obzirom na okolnosti imao dovoljno razloga posumnjati da ta osoba postupa u tom svojstvu" (Zakon o obveznim odnosima, NN 35/2005, 41/2008, 125/2011, 78/2015, 29/2018, čl. 18).

⁵³ Pretpostavke, opseg, postupak i sadržaj lišenja poslovne sposobnosti: "(1) Sud će u izvanparničnom postupku punoljetnu osobu koja se zbog duševnih smetnji ili drugih razloga nije sposobna brinuti o nekom od svojih prava, potreba ili interesa, ili koja ugrožava prava i interese drugih osoba o kojima je dužna skrbiti se, u tom dijelu lišiti poslovne sposobnosti. (2) Osoba iz stavka 1. ovoga članka ne može biti potpuno lišena poslovne sposobnosti. (3) Prije donošenja rješenja o lišenju poslovne sposobnosti sud će pribaviti stručno mišljenje vještaka odgovarajuće grane medicine o zdravstvenom stanju osobe za koju je pokrenut postupak lišenja poslovne sposobnosti i o utjecaju toga stanja na njezine sposobnosti zaštite svojega pojedinog prava ili skupine prava, ili na ugrožavanje prava i interesa drugih osoba. (4) Rješenjem o lišenju poslovne sposobnosti sud će odrediti radnje i poslove koje osoba nije sposobna samostalno poduzeti u odnosu na osobno stanje te imovinu. (5) Radnje i poslovi koje osoba nije sposobna samostalno poduzeti i koji se odnose na osobno stanje su davanje izjava ili poduzimanje radnji koje se odnose na promjenu osobnog imena, sklapanje i prestanak braka, roditeljstvo, odluke o zdravlju, mjestu prebivališta, odnosno boravišta, zapošljavanju i drugo, osim ako nije ovim Zakonom drukčije određeno. (6) Radnje i poslovi koje osoba nije sposobna samostalno poduzeti i koji se odnose na imovinu su raspolaganje i upravljanje imovinom, plaćom ili drugim stalnim novčanim primanjima, osim ako nije ovim Zakonom drukčije određeno. (7) Rješenjem o lišenju poslovne sposobnosti u slučaju iz stavka 6. ovoga članka odredit će se točan iznos plaće, odnosno stalnog novčanog primanja preko kojega štićenik ne može samostalno raspolagati te označiti imovinu i točan iznos, ako je to prikladno, kojom štićenik ne može samostalno raspolagati i upravljati, odnosno preko kojeg iznosa ne može samostalno raspolagati i upravljati. (8) Ako je osoba lišena poslovne sposobnosti roditelj djeteta, u dijelu u kojem nije u stanju ostvarivati roditeljsku skrb nastupa mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi sukladno članku 114. ovoga Zakona. (9) Za poslove koji nisu određeni u odluci iz stavka 4. ovoga članka osoba lišena poslovne sposobnosti ima poslovnu sposobnost te ih može samostalno poduzimati" (Obiteljski zakon, NN 103/2015, čl. 234).

"To se događa nekom drugom!" lako se može "preokrenuti" u "To se ne događa nekom drugom!".

Roditelji koji objavljuju, osobne podatke, informacije (o) i fotografije svojeg maloljetnog djeteta, trebali bi se, prije samog čina objave, zapitati, bi li njima bilo drago da netko objavljuje njihove fotografije bez njihove privole, ma kako dobro/loše izgledali na njima, jednako kao i osobne podatke i informacije o njima, (i) bi li im bilo drago da netko "skuplja bodove" objavom njihovih osobnih podataka i fotografija umjesto da poštuje njihovu privatnost i da "popularnost" stječe/stekne (nekim) svojim osobnim postignućima, kreativnošću, vlastitim radom i sl.

Valja spomenuti i situaciju kada je jedan od roditelja protiv, a drugi za objavu osobnih podataka, informacija (o) i fotografija zajedničkog (maloljetnog) djeteta, te kada ih drugi (bez suglasnosti prvog, zaista i) objavi. Prvi roditelj tada dolazi u nezavidnu situaciju da mora tražiti zaštitu privatnosti, sigurnosti i zdravlja djeteta od strane Centra za socijalnu skrb, Pravobraniteljice za djecu, Agencije za zaštitu osobnih podataka, Policije, Suda itd. po čemu drugi roditelj može biti (zakonski) sankcioniran.

"Uz pravo djeteta da jednoga dana samo (is)pripovijeda vlastitu (životnu) priču, jednako je važno (i), pravo djeteta da (samo odluči) nikada ne objavi(ti)/podijeli(ti) informacije (o sebi)." (Steinberg, 2017).

"Objaviti (podijeliti) ili ne objaviti (ne podijeliti) pitanje je (sad)(?)" ["*To share or not to share is the question* (eng.)(?)"] (Chalmers et al., 2014).

Bilo kako bilo, potrebno je sustavno i kontinuirano obavješćivanje svekolike javnosti o pravu djece na privatnost kao i o opasnosti(ma) (od) objavljivanja osobnih podataka, informacija (o) i fotografija maloljetne djece i mogućim posljedicama *sharentinga* (eng.) (a) u svrhu zaštite privatnosti, sigurnosti i zdravlja maloljetne djece.

Literatura

Agencija za zaštitu osobnih podataka (2014). *Izviješće o radu za 2013. godinu*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Agencije za zaštitu osobnih podataka: http://azop.hr/images/uploads/Izvjesce_o_radu_za_2013.g..pdf.

Agencija za zaštitu osobnih podataka (2015). *Izviješće o radu za 2014. godinu*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Agencije za zaštitu osobnih podataka: http://azop.hr/images/uploads/AZOP-izvjesce_o_radu_za_2014.pdf.

Agencija za zaštitu osobnih podataka (2016). *Izviješće o radu za 2015. godinu*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Agencije za zaštitu osobnih podataka: http://azop.hr/images/dokumenti/217/azop_izvjesce_2015.pdf.

Agencija za zaštitu osobnih podataka (2017). *Izviješće o radu za 2016. godinu*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Agencije za zaštitu osobnih podataka: http://azop.hr/images/dokumenti/217/godisnje-izvjesce-o-_radu-za_2016-godinu.pdf.

Agencija za zaštitu osobnih podataka (2018a). *Preporuke Agencije roditeljima za ponašanje na društvenim mrežama*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Agencije za zaštitu osobnih podataka: <http://azop.hr/info-servis/detaljnije/preporuke-agencije-roditeljima-za-ponasanje-na-drustvenim-mrezama>.

Agencija za zaštitu osobnih podataka (2018b). *Izviješće o radu za 2017. godinu*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Agencije za zaštitu osobnih podataka: <http://azop.hr/images/dokumenti/217/godisnjeizvjesce.pdf>.

Ammari, T., Kumar, P., Lampe, C., Schoenebeck, S. (2015). Managing children's online identities: How parents decide what to disclose about their children online. *Proceedings of the 33rd Annual ACM Conference on Human Factors in Computing Systems* (1895-1904). ACM.

Anonymous (2018). *Ksenija neovlašteno objavila fotografiju djeteta na Internetu. Prijete joj dvije godine zatvora*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Podravskog lista: <https://podravski.hr/optuzena-ksenija-neovlasteno-objavila-fotografiju-djeteta-na-internetu-sad-joj-prijete-dvije-godine-zatvora>.

Brosch, A. (2016). When the child is born into the Internet: Sharenting as a growing trend among parents on Facebook. *The New Educational Review* 43(1), 225-235.

Buterin, D., Ribarić, E., Savić, S. (2015). Bitcoin - nova globalna valuta, investicijska prilika ili nešto treće? *Zbornik Veleučilišta u Rijeci* 3(1), 145-158.

Centar za edukaciju i prevenciju nasilja (2017). *APEL RODITELJIMA: Ne objavljujte golišave fotografije svog djeteta na Internet*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Centra za edukaciju i prevenciju nasilja: <https://cepn.hr/2017/08/02/apel-roditeljima-ne-objavljujte-golisave-fotografije-svog-djeteta-na-internet>.

Centar za sigurniji Internet (2018). *Povelja o sigurnosti djece na internetu*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Centra za sigurniji Internet: <https://www.csi.hr/p/povelja>.

Chalmers, D. R., Nicol, D., Otlowski, M. F. (2014). To share or not to share is the question. *Applied & translational genomics*, 3(4), 116-119.

Chertoff, M., Simon, T. (2015). The Impact of the Dark Web on Internet Governance and Cyber Security. *Global Commission on Internet Governance Paper Serie: No. 6.*, 1-8.

- Chutikulrungssee, T. T., Burmeiste, O. K. (2017). Interdependent Privacy. *ORBIT Journal* 1(2), 1-14.
- Čavić, D. (2015). *Evo kako su otmičari pronašli devojčicu Mašu P. (2). Videli na Facebooku! Ovo može svima nama da se desi!!!* Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Telegraf.rs-a: <http://www.telegraf.rs/vesti/1477611-evo-kako-su-otmicari-pronasli-devojcicu-masu-p-2-videli-na-facebooku-ovo-moze-svima-nama-da-se-desi-foto>.
- Državno odvjetništvo Republike Hrvatske (2014). *Izvešće Državnog odvjetništva Republike Hrvatske za 2013. godinu*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Državnog odvjetništva Republike Hrvatske: <http://www.dorh.hr/fgs.axd?id=1511>.
- Državno odvjetništvo Republike Hrvatske (2015). *Izvešće Državnog odvjetništva Republike Hrvatske za 2014. godinu*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Državnog odvjetništva Republike Hrvatske: <http://www.dorh.hr/fgs.axd?id=1876>.
- Državno odvjetništvo Republike Hrvatske (2016). *Izvešće Državnog odvjetništva Republike Hrvatske za 2015. godinu*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Državnog odvjetništva Republike Hrvatske: <http://www.dorh.hr/fgs.axd?id=2282>.
- Državno odvjetništvo Republike Hrvatske (2017). *Izvešće Državnog odvjetništva Republike Hrvatske za 2016. godinu*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Državnog odvjetništva Republike Hrvatske: <http://www.dorh.hr/fgs.axd?id=2650>.
- Državno odvjetništvo Republike Hrvatske (2018). *Izvešće Državnog odvjetništva Republike Hrvatske za 2017. godinu*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Državnog odvjetništva Republike Hrvatske: <http://www.dorh.hr/fgs.axd?id=3234>.
- Europski supervizor zaštite podataka (2018). *Dan zaštite podataka 2018*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Europskog supervizora zaštite podataka: https://edps.europa.eu/data-protection/our-work/publications/events/data-protection-day-2018_en.
- Facebook (2018). *Uvjeti pružanja usluge*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Facebook-a: <https://www.facebook.com/terms.php>.
- Hardy, R. A., Norgaard, J. R. (2016). Reputation in the Internet black market: an empirical and theoretical analysis of the Deep Web. *Journal of Institutional Economics* 12(3), 515-539.
- Hong, W., Thong, J. Y. (2013). Internet privacy concerns: An integrated conceptualization and four empirical studies. *Forthcoming in MIS Quarterly* 37(1), 275-298.

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje (2015). *web, WWW > (svjetska) mreža, mrežni*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje "Bolje je hrvatski!": <http://bolje.hr/rijec/web-www-gt-svjetska-mreza-mrezni/186>.

Internet Archive (2018). *About the Internet Archive*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Internet Archive-a: <https://archive.org/about>.

Kamarudin, S., Mohammad, M. I. (2011). File Security based on Pretty Good Privacy (PGP) Concept. *Computer and Information Science* 4(4), 10-28.

Kazneni zakon. *Narodne novine*, br. 125/2011, 144/2012, 56/2015, 61/2015 - ispravak, 101/2017. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Narodnih novina: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_11_125_2498.html.

Kukec, T. (2018). RODITELJI, OPREZ / Jeste li znali da vas samo jedna fotka vašeg djeteta na Facebooku može odvesti u zatvor i nakon više godina? A i klinac vas može tužiti. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici 100posto.hr-a: <https://100posto.hr/news/jeste-li-znali-da-vas-samo-jedna-fotka-vaseg-djeteta-na-facebooku-moze-odvesti-u-zatvor-i-nakon-vise-godina-a-i-klinac-vas-moze-tuziti>.

Lucia, A. (2015). *Child "Digitally Kidnapped" By Man Posing As Father*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici CBS Local Digital Media, a CBS Broadcasting Inc. businessa: <https://dfw.cbslocal.com/2015/07/08/mothers-daughter-digitally-kidnapped-by-man-posing-as-father>.

Marasli, M., Suhendan, E., Yilmazturk, N. H., & Cok, F. (2016). Parents' Shares on Social Networking Sites About their Children: Sharenting. *The Anthropologist* 24(2), 399-406.

Marwick, A. E., Murgia-Diaz, D., Palfrey, J. G. (2010). Youth, Privacy and Reputation (Literature Review). *Berkman Center Research Publication No. 2010-5*.

Ministarstvo unutarnjih poslova (2017). *Pregled osnovnih pokazatelja javne sigurnosti u Republici Hrvatskoj 2008. - 2017*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Ministarstva unutarnjih poslova: https://www.mup.hr/public/documents/Statistika/Pregled_osnovnih_pokazatelja_javne_sigurnosti_u_Republici_Hrvatskoj_2008.-2017..pdf.

Ministarstvo unutarnjih poslova (2018). *Statistički pregled temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada u 2017. godini*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Ministarstva unutarnjih poslova: https://www.mup.hr/public/documents/Statistika/Statistički_pregled_temeljnih_sigurnosnih_pokazatelja_i_rezultata_rada_u_2017._godini.pdf.

Moser, C., Chen, T., Schoenebeck, S. (2017). Parents' and Children's Preferences about Parents Sharing about Children on Social Media. In: Mark, G. & Fussell, I. S. (ed.) *Proceedings of the 2017 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems* (5221-5225). Denver, CO (SAD): Association for Computing Machinery, Inc. (ACM).

Napier, M. R. (2010). Child Molesters and Pedophiles. In Napier, M. R. (ed.) *Behavior, Truth and Deception - Applying Profiling and Analysis to the Interview Process* (233-242). New York (SAD): CRC Press - Taylor & Francis Group.

Obiteljski zakon. *Narodne novine*, br. 103/2015. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Narodnih novina: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_09_103_1992.html.

Opća deklaracija o ljudskim pravima. *Narodne novine*, Međunarodni ugovori, br. 12/2009. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Narodnih novina: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/2009_11_12_143.html.

Petronio, S., Durham, W. T. (2008). Communication Privacy Management Theory. In L. A. Baxter, & D. O. Braithwaite (Eds.), *Engaging Theories in Interpersonal Communication: Multiple Perspectives* (309-322). Thousand Oaks, CA: Sage.

Povelja Europske unije o temeljnim pravima. *Službeni list Europske unije*, br. 2016/C 202/02. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Službenog lista Europske unije: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:12016P/TXT&qid=1531779609194&from=HR>.

Pravobranitelj za djecu (2009). *Izvešće o radu pravobraniteljice za djecu za 2008. godinu*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Pravobraniteljice za djecu: <http://dijete.hr/download/izvjesce-o-radu-pravobraniteljice-za-djecu-za-2008-godinu/?wpdmdl=6149>.

Pravobranitelj za djecu (2010). *Izvešće o radu pravobraniteljice za djecu za 2009. godinu*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Pravobraniteljice za djecu: <http://dijete.hr/download/izvjesce-o-radu-pravobraniteljice-za-djecu-za-2009-godinu/?wpdmdl=6150>.

Pravobranitelj za djecu (2011). *Izvešće o radu pravobraniteljice za djecu za 2010. godinu*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Pravobraniteljice za djecu: <http://dijete.hr/download/izvjesce-o-radu-pravobraniteljice-za-djecu-za-2010-godinu/?wpdmdl=6151>.

Pravobranitelj za djecu (2012). *Izvešće o radu pravobraniteljice za djecu za 2011. godinu*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Pravobraniteljice za djecu: <http://dijete.hr/download/izvjesce-o-radu-pravobraniteljice-za-djecu-za-2011-godinu/?wpdmdl=6152>.

Pravobranitelj za djecu (2013). *Izvešće o radu pravobraniteljice za djecu za 2012. godinu*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Pravobraniteljice za djecu: <http://dijete.hr/download/izvjesce-o-radu-pravobraniteljice-za-djecu-za-2012-godinu/?wpdmdl=6153>.

Pravobranitelj za djecu (2014). *Izvešće o radu pravobraniteljice za djecu za 2013. godinu*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Pravobraniteljice za djecu: <http://dijete.hr/download/izvjesce-o-radu-pravobraniteljice-za-djecu-za-2013-godinu/?wpdmdl=6154>.

Pravobranitelj za djecu (2015). *Izvešće o radu pravobraniteljice za djecu za 2014. godinu*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Pravobraniteljice za djecu: <http://dijete.hr/download/izvjesce-o-radu-pravobraniteljice-za-djecu-za-2014-godinu/?wpdmdl=6156>.

Pravobranitelj za djecu (2016). *Izvešće o radu pravobraniteljice za djecu za 2015. godinu*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Pravobraniteljice za djecu: <http://dijete.hr/download/izvjesce-o-radu-pravobraniteljice-za-djecu-za-2015-godinu/?wpdmdl=6157>.

Pravobranitelj za djecu (2017). *Izvešće o radu pravobraniteljice za djecu za 2016. godinu*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Pravobraniteljice za djecu: <http://dijete.hr/download/izvjesce-o-radu-pravobraniteljice-za-djecu-za-2016-godinu/?wpdmdl=10823>.

Pravobranitelj za djecu (2018). *Izvešće o radu pravobraniteljice za djecu za 2017. godinu*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Pravobraniteljice za djecu: <http://dijete.hr/download/izvjesce-o-radu-pravobraniteljice-za-djecu-za-2017-godinu/?wpdmdl=11741>.

Prekršajni zakon, *Narodne novine*, br. 107/2007, 39/2013, 157/2013, 110/2015, 70/2017. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Narodnih novina: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_10_107_3125.html.

red (2016). *18-jährige Kärntnerin klagt Eltern wegen Facebook-Fotos*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici VOL.AT - Vorarlberg Online-a: <https://www.vol.at/18-jaehrige-kaerntnerin-klagt-eltern-wegen-facebook-fotos/4906157>.

Sečan, A. (2000): A330 - Uporaba mrežnih novina [news] pomoću Microsoft Outlook Expressa. *Net's go CARNet - CD izdanje*. Zagreb: Hrvatska akademska i istraživačka mreža - CARNET.

Spooky (2018). *16-Year-Old Takes Mother to Court for Posting Photos of Him on Facebook*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici OddityCentral.com-a: <http://www.odditycentral.com/news/16-year-old-takes-mother-to-court-for-posting-photos-of-him-on-facebook.html>.

Steinberg, S. B. (2017). Sharenting: Children's Privacy in the Age of Social Media. *Emory L.J.* 66, 839-884.

- Stočanin, S. (2013). Pedofilija, jedan od oblika seksualne perverzije. *Kriminalističke teme* 16(3-4), 125-142.
- Swinfen Green, J. (2016). *Cyber Security: An Introduction for Non-Technical Managers*. New York (USA): Routledge.
- Termiz, Dž., Šadić, S., Šerić, N. (2010). Pornografija i pedofilija. U Rizvo, S. (ur.) *Praktikum za socijalne radnike o pojavi i pojavnim oblicima radne eksploatacije djece, trgovanja ljudima u svrhu seksualnog iskorištavanja, prostitucije, pornografije i pedofilije* (181-250). Sarajevo: CRS i Ministarstvo sigurnosti BiH.
- Tor Project (2018). *Tor*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Tor Projekta: <https://www.torproject.org/docs/faq.html.en#WhatIsTor>.
- Ured za publikacije Europske unije (2017). *Međuinstitucijski stilski priručnik > I. Službeni list > 2. Struktura pravnog akta > 2.2. Preambula (pozivanja i uvodne izjave)*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Ured za publikacije Europske unije: <http://publications.europa.eu/code/hr/hr-120200.htm>.
- Ured Visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za ljudska prava (OHCHR) (2018). *Konvencija o pravima djeteta*. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Ureda Visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za ljudska prava (OHCHR): <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx>.
- Uredba (EU) 2016/679 Europskog Parlamenta i Vijeća [Opća uredba o zaštiti podataka]. *Službeni list Europske unije*, br. 2016/L 119/1. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Službenog lista Europske unije: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0679&from=HR>.
- Ustav Republike Hrvatske. *Narodne novine*, br. 56/1990, 135/1997, 8/1998 - pročišćeni tekst, 113/2000, 124/2000 - pročišćeni tekst, 28/2001, 41/2001 - pročišćeni tekst, 55/2001 - ispravak, 76/2010, 85/2010 - pročišćeni tekst. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Narodnih novina: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_07_85_2422.html.
- Vukasović, A. (1991). Odgoj za humane odnose i odgovorno roditeljstvo. *Obnovljeni život* 46(6), 564-576.
- Zakon o elektroničkim medijima, *Narodne novine*, br. 153/2009, 84/2011, 94/2013, 136/2013 - ispravak. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Narodnih novina: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_12_153_3740.html.
- Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji, *Narodne novine*, br. 137/2010, 76/2012, 78/2016, 46/2017, 73/2017 - ispravak. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Narodnih novina: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_12_137_3515.html.

Zakon o medijima, *Narodne novine*, br. 59/2004, 84/2011, 81/2013. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Narodnih novina: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2004_05_59_1324.html.

Zakon o obveznim odnosima, *Narodne novine*, br. 35/2005, 41/2008, (125/2011. - Zakonom o rokovima ispunjenja novčanih obveza prestao je važiti čl. 174 ZOO-a), 78/2015, 29/2018. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Narodnih novina: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2005_03_35_707.html.

Zakon o potvrđivanju Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i Protokola br. 1., 4., 6., 7. i 11. uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda [Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda]. *Narodne novine*, Međunarodni ugovori, br. 12/2009. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Narodnih novina: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/1997_10_18_120.html.

Zakon o potvrđivanju Konvencije za zaštitu osoba glede automatizirane obrade osobnih podataka i Dodatnog protokola uz konvenciju za zaštitu osoba glede automatizirane obrade osobnih podataka u vezi nadzornih tijela i međunarodne razmjene podataka [Konvencija 108 Vijeća Europe i Dodatni protokol]. *Narodne novine*, Međunarodni ugovori, br. 4/2005. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Narodnih novina: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/2005_05_4_38.html.

Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka. *Narodne novine*, br. 42/2018. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Narodnih novina: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_05_42_805.html.

Zakon o socijalnoj skrbi, *Narodne novine*, br. 157/2013, 152/2014, 99/2015, 52/2016, 16/2017, 130/2017. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Narodnih novina: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_12_157_3289.html.

Zakon o sudovima za mladež, *Narodne novine*, br. 84/2011, 143/2012, 148/2013, 56/2015. Posjećeno 13. 07. 2018. na mrežnoj stranici Narodnih novina: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_07_84_1792.html.

Wagner, A., Gasche, L. A. (2018). *Sharenting: Making Decisions about Other's Privacy on Social Networking Sites*. Darmstadt (Njemačka): Darmstadt Technical University, Department of Business Administration, Economics and Law, Institute for Business Studies (BWL).

Primljeno: 22. srpnja 2018. godine

Received: July 22, 2018

Prihvaćeno: 14. kolovoza 2018. godine

Accepted: August 14, 2018